

Natuurhistorisch Museum Rotterdam Jaarverslag 2006

DE EVOLUTIE VAN NAAM
EN LOGO 1927-2006.

Er zijn - voor de liefhebbers van een dichotome kijk op het leven - twee soorten musea: cultuurhistorische en natuurhistorische. Cultuurhistorische musea verzamelen (en onderzoeken en exposeren) voortbrengselen van menselijke activiteiten: schilderijen, beelden, stoomlocomotieven, potscherven, Venetiaans glas en vuurstenen werktuigen. Natuurhistorische musea doen hetzelfde, maar dan met voortbrengselen van de natuur. Het Natuurmuseum Rotterdam, dat als zodanig vanaf 1987 bestond en dat de opvolger was van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam dat al in 1927 is opgericht, was in deze dichotome indeling een natuurhistorisch museum. De naam Natuurmuseum is in de jaren 1980 gekozen vanwege de toen heersende trend van meer natuureducatie, meer aandacht voor het milieu en minder interesse in de collecties en de daarin neergelegde biodiversiteit. Een collegamuseum verzamelde in die tijd zwerfafval (blikjes, plastic tassen en PETflessen) omdat daarin de houding van de mens tegenover natuur en milieu het beste tot uitdrukking kwam. Zelf hadden we een afgedankte snuffelpaal van de DCMR gekregen en hadden plannen om dat lelijke grijze kastje-met-lantaarnpaal tot een topstuk in de expositie te maken.

Gelukkig is die tijd achter ons. We zijn sinds 1 januari 2006 weer gewoon een natuurhistorisch museum, en dat komt weer gewoon tot uitdrukking in de naam: we heten sinds die datum weer met de oude naam Natuurhistorisch Museum Rotterdam. De nieuwe oude naam dus.

Onze zorg voor het leefmilieu en de biodiversiteit is er niet minder om, maar we verzamelen geen plastic zakken en snuffelpalen. Dat doen cultuurhistorische musea.

Geheel ontoevallig parallel aan deze ontwikkeling liep een andere verandering: de overgang van onze subsidiërelatie met de dienst Stedenbouw en Volkshuisvesting (dS+V) naar één met de nieuwe Dienst Kunst en Cultuur (DKC). Vanaf de herstart van het museum in 1987 werd de subsidie verstrekt door een gemeentelijke afdeling die zich met buitenstedelijke recreatie bemoeide. Aanvankelijk was deze afdeling bij de gemeentesecretarie ten stadhuis ondergebracht, maar met de opheffing van de secretarie (deze werd omgevormd tot de veel kleinere Bestuursdienst) ging onze subsidiërelatie over naar de dS+V. Het heeft het museum geen windeieren gelegd. Maar uiteindelijk waren we voor de stedenbouwers wel een vreemde eend. Men ontwerpt er woonwijken, plant rotondes en maakt bestemmingsplannen. De vorming - tijdens de vorige collegeperiode - van de DKC, die subsidies verstrekt aan de gemeentelijke culturele instellingen, bood een aanknopingspunt, zeker nu de voormalige gemeentelijke musea (Boijmans van Beuningen, Wereldmuseum, Historisch Museum Rotterdam en Maritiem Museum) net als het NMR een stichtingsvorm hadden gekregen. Het NMR is een natuurlijke aanvulling van dit kwartet. Vanaf 1 januari 2007 wordt het NMR dus door de DKC gesubsidieerd. Het verslagjaar is dan ook het laatste waarin het museum een relatie met de dS+V had.

bezoekerscategorie	aantal	%
reguliere museumbezoekers	29563	60,3
museumnachtbezoekers	4883	9,9
kinderen in basisschoolverband (329 groepen)	5464	11,1
leerlingen voortgezet onderwijs en HBO (30 groepen)	548	1,2
kinderen in feestjesverband (362 feestjes)	2793	5,8
kinderen met een Jeugdvakantiepaspoort	1392	2,8
huurders/gebruikers Hoboken Salon*	4388	8,9
totaal aantal bezoekers	49031	100

* gasten huwelijken, recepties, lezingen, deelnemers vergaderingen, conferenties etc.

Overigens zal deze relatie voor onze afdeling bSR ecologisch advies (voorheen: bureau Stadsnatuur Rotterdam) nog deels blijven voortduren.

Het is goed om vanaf deze plaats de dS+V te danken voor de jarenlange trouwe en dikwijls gepassioneerde steun, niet alleen in financieel opzicht, maar dikwijls ook moreel en inhoudelijk.

BEZOEKERS

In 2006 registreerde de museumkassa een totaal aantal bezoekers van 49.031. Dat is ruim 10.000 meer dan in 2005 toen de eindstand 38.864 bedroeg. Een opsplitsing van de bezoekersaantallen is in bovenstaande tabel te zien.

De toename zit voornamelijk in het aantal reguliere bezoekers, een topaantal Museumnachtbezoekers en meer gebruikers van de Hoboken Salon. Van de 29563 reguliere museumbezoekers kochten 7123 volwassenen

(24.1 %) een toegangskaartje voor het volle tarief. Het aantal personen van 5-15 jaar dat met een kinderkaartje binnenkwam bedroeg 4560 (15.4 %). Alle andere reguliere bezoekers passeerden de kassa zonder te betalen (bijvoorbeeld ter begeleiding van een schoolklas, als kleuter (1583) of met een korting, bijvoorbeeld met een Museumkaart (5217 bezoekers, 17.7%) of een RotterdamPas (2798 bezoekers, 9.5%).

De bezoekersaantallen waren opvallend stabiel in de loop van het jaar. In acht maanden schommelt het aantal tussen de 3000 en 4000. De warme maanden juni en juli bleven achter met bezoekersaantallen van rond de 2000. Opvallende pieken waren duidelijk gerelateerd aan bijzondere publieksacties en deden zich voor in maart (ruim 8000, dankzij de Museumnacht), en oktober (bijna 8500 dankzij de tentoonstelling 'Draakjes met veren' en de daarmee verband houdende samenwerking met de Kunsthal in het kader van hun familietentoonstelling 'Dinosaurussen! Betreden op eigen risico')

De website van het museum (www.nmr.nl) had in dit verslagjaar ruim 113.000 unieke bezoekers, een verdubbeling van de 55.000 hits van 2005.

PUBLIEKSACTIVITEITEN

Vaste tentoonstellingen

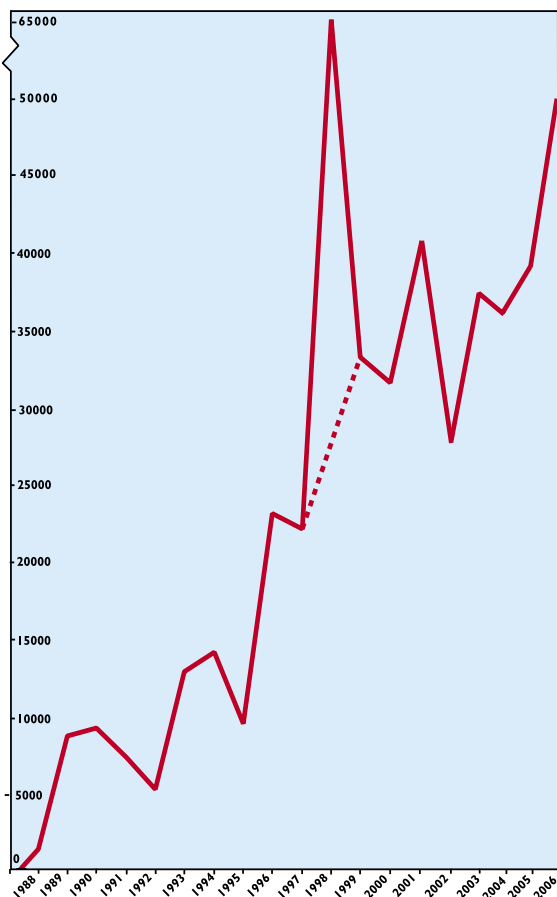
WERELDNATUUR

Dit collectieoverzicht, waarbij talloze geconserveerde dieren naar hun basismilieu, water, land of lucht zijn ingedeeld onderging geen wijzigingen. Koppen en geweiën van meest Afrikaanse hoefdieren, het skelet van een giraffe en een aantal skeletten van dolfinachtigen

BEZOEKERSAANTALLEN
VAN HET NMR VAN
1988 T/M 2006.
DE PIEK IN 1998 WERD
NIET OP EIGEN KRACHT
BEREIKT, MAAR SAMEN
MET DE KUNSTHAL.
[ILLUSTRATIE:
JAAP VAN LEEUWEN]

VOGELS IN
WERELDNATUUR.
[FOTO: KEES MOELIKER]

die in de centrale hal hangen of staan, completeren deze collectie-presentatie.

HET KABINET VAN DR A.B. VAN DEINSE

De collectie van de Rotterdamse leraar biologie en walviskenner dr A.B. van Deinse (1885-1965) samen-gebracht in het zogenaamde 'Kabinet' onderging geen wijzigingen.

RAMON - HET SKELET VAN EEN ROTTERDAMSE OLIFANT

Het skelet van deze beroemde Aziatische olifant is - in zijn vaste verblijfplaats de torenkamer op de eerste verdieping - uitgegroeid tot een niet meer weg te denken vaste attractie.

Semi-permanente tentoonstellingen

PARKZAAL

In 2006 werd de Parkzaal, de grootste expositieruimte van het museum, in gebruik genomen als permanente ruimte voor grote wisseltentoonstellingen. Deze ruimte verloor hiermee qua inrichting het 'semi-permanente' karakter van de afgelopen jaren.

Tijdelijke tentoonstellingen

t/m 8 januari

SCHIEVEEN, METAMORFOSE VAN EEN POLDER

Deze expositie, een productie van de Vereniging Natuurmonumenten en de gemeente Rotterdam die reeds in 2005 van start ging, toonde hoe een groot deel van de polder Schieveen aan de noordrand van de stad Rotterdam de komende decennia zal veranderen in een uitgestrekt en toegankelijk natuurgebied, met ruime aandacht voor de geheimen van de Akerdijkse Plassen, een klein maar uitzonderlijk waardevol natuurgebied vlakbij Schieveen, met - uit eigen collectie - enkele van de meest bijzondere (opgezette) vogels uit dat gebied. Tekst en beeld informeerden de bezoeker over het samenwerkingsproject van de gemeente Rotterdam en Natuurmonumenten, en een maquette liet zien hoe de nieuwe natuur er uit gaat zien.

(verlengd) t/m 17 april

PRIKKELS: PIJN & PRET

Dit was de tweede grote 'Parkzaal productie' in samenwerking met onze burens, het Erasmus MC. De tentoonstelling die in het najaar 2005 van start ging, had als thema 'prikkel'. Vanuit herkenbare ervaringen (je lekker voelen of juist niet) legt de tentoonstelling een relatie tussen prikkels, neuro-wetenschappelijk onderzoek en klinische toepassingen van biomedische kennis zoals die in het Erasmus MC plaatsvinden. Vanuit een warme lounge, met lekkere geuren, zachte meubels en zachte kleuren kwam de bezoeker in een kille ruimte met nare geluiden en enge kleuren, om vervolgens uitleg te krijgen over de prikkels die de geleden 'pijn en pret' hebben veroorzaakt. Vragen die de tentoonstelling beantwoordde

ANESTHESIE-
OPSTELLING IN
PRIKKELS: PIJN & PRET.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

waren: 'Wat is homeostase?', 'Hoe werken pijnstillers?', 'Waar ligt je eigen pijndrempel?' 'Hoe zorgt de anesthesist voor een mooie droom terwijl je heen zorgvuldig wordt geamputeerd?' en 'Hoe werd de heilige Erasmus gemarteld?'. Besloten werd de expositie enige weken te verlengen.

14 januari t/m 14 mei

FOSSIELEN UIT DE EUROPOORT

Dit was een tentoonstelling met fossielen van ijsstijd-zoogdieren die dankzij baggerwerk in de Eurogeul (de aanvoerrote naar de Rotterdamse haven) gevonden zijn. Verzamelaars uit Nederland en België stelden hun mooiste collectie-stukken beschikbaar en het museum vulde aan uit eigen collectie: wolharige mammoet, reuzenhert, neushoorn, steppenwisent en grottenleeuw, maar ook beluga, zadelrob en grijze walvis. Ongeveer 40.000 jaar geleden leefden ze samen in het gebied dat nu Europoort is. De tentoonstelling werd gesponsord door het Deltalinqs EBB donatiefonds, het Havenbedrijf Rotterdam en Shell Chemicals, en werd geproduceerd in samenwerking met het EIC Mainport Rotterdam te Rozenburg (waar de expositie in 2005 te zien was). Het was bovendien een product van de samenwerking tussen het museum en de Universiteit Utrecht; een student van de museumdirecteur maakte het tentoonstellingscript.

22 april t/m 29 oktober

FOSSIELEN UIT DE
EUROPOORT.
[FOTO:
KEES MOELIKER]

WERKPAARDEN & TROETELDIEREN geneeskunde van het gezelschapsdier

Deze tentoonstelling belichtte de veranderde omgang van de mens met de gezelschapsdieren hond, kat en paard. Niet alleen werden paarden in vroeger tijden gebruikt als lastdier; tot aan de tweede wereldoorlog behoorde ook de trekhond tot het normale straatbeeld. In de loop der

tijd veranderde de houding ten opzichte van deze dieren drastisch: heden ten dage worden zij gezien als onderdeel van het gezin. Parallel hieraan is ook de geneeskunde van het gezelschapsdier geëvolueerd: werden er 100 jaar geleden nog nauwelijks gezelschapsdieren behandeld door de dierenarts, tegenwoordig ligt de oprichting van het eerste dierenziekenhuis alweer enige tijd achter ons. Onderdelen van de tentoonstelling waren ondermeer presentaties over de historie, ontwikkeling en de huidige stand van zaken in de diergeneeskunde van gezelschapsdieren. Zo gaven negentiende-eeuwse materialen en meubels uit een oude dierenartsenpraktijk een beeld van diergeneeskunde in vervlogen tijden en waren bij de nagebouwde hedendaagse operatiekamer beelden te bekijken van operaties op huisdieren. Als interactief element was er een identificatietest, waar de bezoeker de werking en registratie van een geïmplanteerde chip kon controleren. Voor kinderen was er een grote verzameling My Little Pony te zien.

De tentoonstelling werd samengesteld door de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (Groep Geneeskunde Gezelschapsdieren) en bestond uit een groot aantal bruiklenen afkomstig van onder andere de Faculteit der Diergeneeskunde, het Universiteitsmuseum Utrecht en het Leidse museum Naturalis. Bij de tentoonstelling, voortgekomen uit een idee van de Rhoonse dierenarts L. den Otter, verscheen ook een boekje dat gratis aan alle bezoekers van de tentoonstelling werd uitgedeeld.

20 mei t/m 19 november

RUNDREIS OM DE WERELD

met Marleen Felius & Bibi Dumon Tak

Deze tentoonstelling met aquarellen, foto's en 'spullen' van Marleen Felius en tekst van schrijfster Bibi Dumon Tak was gebaseerd op het gelijknamige boek dat in

oktober 2005 verscheen en ging een stap verder dan het beeld van de koe dat wij doorgaans hebben: melk, vlees, beetje duf en eindeloos herkauwen in een vlak en groen weiland. 'Rundreis om de wereld' liet zien dat het er elders in de wereld anders aan toegaat.

Marleen Felius is koeienkenner. Zij reist de hele wereld af op zoek naar nog meer koe. Die zoektocht resulteerde in het schrijven van een runder encyclopedie 'Rundvee - rassen van de wereld' waarin zij alle denkbare runderen op aarde categoriseerde, illustreerde en beschreef. Een levenswerk. Daarnaast verzamelt zij al meer dan dertig jaar spullen die met het rund te maken hebben. Het atelier waar zij schildert hangt er helemaal vol mee. Reden genoeg om ze eindelijk eens aan iedereen te laten zien. In de tentoonstelling waren de dingen te zien die ze onderweg verzamelde en aantonen dat er meer is dan melk en vlees. Het rund heeft zwemkracht, racekracht, vechtkracht, trekkracht, graaskracht en zelfs circuskracht. En ook de foto's die ze maakte van grote kudde zwemmende runderen in Afrika, van de Maasai en hun dieren, van de vechtkoeien in Zwitserland, van cowboys in Zuid-Amerika en zelfs van koeien die door een rood circusgordijn stormen.

Bibi Dumon Tak schrijft kinderboeken. Haar eerste boek 'Het koeienboek' werd bekroond met een Zilveren Griffel. Tijdens het schrijven ervan leerde zij Marleen Felius kennen. Op het atelier van Felius zag zij een wereld aan koeien. Bibi's 'Het koeienboek' ging over de koe in Nederland. Maar daar kon het niet bij blijven. De enorme verzameling van Felius smeeke om een nieuw boek 'Rundreis om de wereld' dat Marleen Felius illustreerde en Bibi Dumon Tak schreef. In de tentoonstelling vertelden de originele aquarellen uit het boek het verhaal van bijzondere runderrituelen van over de hele wereld.

6 september t/m 3 december

BEESTJES

dieren uit de collectie, gedichten van Manuel Kneepkens

De Rotterdamse Duurzaamheids Club (RDC) - een groep vertegenwoordigers uit bedrijfsleven, wetenschap, overheid en cultuur die ruim tien jaar lang oplossingen zocht voor duurzaamheidsproblemen - hief zich in 2006 op omdat de formule zichzelf had overleefd. Bij wijze van afscheid vroeg de club aan dichter Manuel Kneepkens om zich door de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam poëtisch te laten inspireren en het museum kreeg het verzoek om de door Kneepkens bezongen collectiestukken te fotograferen. Uitgeverij Tortuca stond

EEN ANTIKE DIEREN-
ARTSAPOTHEEK IN
'WERKPAARDEN EN
TROETELDIEREN'.

[FOTO: KEES MOELIKER]

RUNDREIS OM DE
WERELD.

[ILLUSTRATIE:
MARLEEN FELIUS]

OOK DE
ZWARTVOETPINGUÏN
INSPIREERDE DICHTER
MANUEL KNEEPKENS.

[FOTO: KEES MOELIKER]

klaar om er een mooie bundel van te maken in haar prestigieuze Testudo reeks en het museum maakte er een klein tentoonstellingsproject van.

De dichter benutte zijn spreekwoordelijke vrijheid optimaal door er heerlijk op los te associëren tussen de huidpreparaten. In 'Beestjes' - de titel is van Kneepkens zelf - ziet hij de opgezette manenwolf als de boze blademan, associeert hij de koekoek met de waarheid en leren wij dat onze ooievaar in Egypte overwintert. En: na het zien van opgeprikte vlinders vertrouwt hij bespiegelingen over rupsenhaar en een zich in een slipje ontpoppende Atalanta aan het papier toe.

De bundel 'Beestjes' met 23 gedichten van Manuel Kneepkens, evenveel foto's van Kees Moeliker, een voorwoord van Jelle Reumer en een nawoord van de RDC (56 pagina's, ISBN 10-90-76064-05-9) was leidraad voor bezoekers die met de dichtbundel in de hand door de tentoonstellingszalen van het museum dwaalden, op zoek naar de 'Beestjes' van Kneepkens. Voor bezoekers die de prachtige bundel niet kochten, stonden de gedichten (een beetje verstoopt) bij de betreffende collectiestukken.

9 september t/m 5 november

DRAAKJES MET VEREN

vliegende dino's uit China

Zes uitzonderlijk goed bewaard gebleven fossielen van gevederde dinosauriërs uit het Chinese Liaoning waren - in bruikleen van het Natuurhistorisch Museum Beijing - voor het eerst in Europa te zien in deze expositie. In samenwerking met de natuurhistorische musea van Maastricht en Beijing is een zorgvuldige keus gemaakt uit de Chinese topstukken en de recent ontdekte fossiele vogel uit het Maastrichtse Krijt.

De fossielen uit het Chinese Liaoning zijn de topstukken van het museum in Beijing. Ze behoren tot het nationale erfgoed van China en waren met speciale toestemming van twee Chinese ministeries in Nederland te zien, eerst in het Natuurhistorisch Museum Maastricht en daarna in Rotterdam. In de expositie werd het Chinese materiaal aangevuld met de recentelijk ontdekte fossiele dinovogels uit het Maastrichtse Krijt (uit de collectie van het Natuurhistorisch Museum Maastricht) en een fraaie reconstructie van de bekende 'oervogel' Archaeopteryx uit de NMR collectie. Van kleine dinosauriërs met een vacht, via de viervleugelige dinosauriër Microraptor, tot

Bij 'DRAAKJES BIJ MET VEREN' VERSCHIEEN EEN BOEKJE.

oervogels met én zonder tanden, vertelde de expositie op verrassende wijze het verhaal van de evolutie van de vogels en de ontwikkeling van de vliegkunst. Ook bij deze tentoonstelling verscheen een boekje dat gratis aan bezoekers werd uitgereikt.

'DRAAKJES MET VEREN' vormde een vederlichte tegenhanger van de groots opgezette tentoonstelling 'Dinosaurussen! betreden op eigen risico' die vanaf 16 september de Kunsthal deed schudden. Voor kinderen werd er in samenwerking met de Kunsthal de workshop 'Maak je eigen dino' georganiseerd.

8 november t/m 3 december

PICTURE THIS! IMAGINE THAT!

milieufotowedstrijd

Deze landelijke milieufotowedstrijd rond het thema 'milieu in jouw stad' liep vanaf 15 augustus t/m 31 oktober 2006. Inzendingen uit de omgeving van Rotterdam waren te zien in het museum. Uit het geëxposeerde materiaal kon het publiek een keuze maken en dit met behulp van een stembiljet kenbaar maken. De landelijke uitslag werd te Amsterdam in Nemo bekend gemaakt. Deze milieufotowedstrijd werd georganiseerd door Jongeren Milieu Actief (de jongerenorganisatie van Milieudefensie) en Jong in Beeld, de organisatie die zich bezig houdt met educatieve fotoprojecten voor jonge mensen met als doel hun (identiteits)ontwikkeling te bevorderen.

vanaf 14 november

DE GROTE HUISMUS TENTOONSTELLING

natuur en cultuur van *Passer domesticus*

Met als topstuk de opgezette *Dominomus* presenteerde het museum deze grote expositie waarin de natuur en de cultuur van de huismus - *Passer domesticus*, 's we-

FOSSELEN VAN VLIEGENDE DINO'S UIT CHINA WORDEN UITGEPAKT. [FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

MANNETJES HUISMUS. [ILLUSTRATIE: PETER VOS]

INTERIEUR VAN DE GROTE HUISMUS TENTOONSTELLING.
[FOTO'S: KEES MOELIKER]

relds bekendste vogel - centraal stond. De huismus mag dan bekend zijn, maar wat is een huismus eigenlijk en waarom verdwijnt hij in West-Europa langzaam maar gestaag uit steden en van het platteland, terwijl hij in grote delen van de wereld nog steeds talrijk of zelfs een plaag is? De tentoonstelling gaf antwoord op die vragen en vertelde ook - in samenwerking met Vogelbescherming - hoe het publiek kan helpen de huismus weer terug in het straatbeeld te krijgen.

De verspreiding van de huismus over de wereld, de broedbiologie, het gedrag en de levenscyclus van de huismus kwamen uitgebreid aan bod. Er waren opgezette huismussen uit de hele wereld te zien, en afwijkende mussen met vergroeide snavels, een pikzwart of juist sneeuwwit verenkleed. Bezoekers konden zich verbazen over de veelheid en diversiteit aan wetenschappelijk onderzoek naar de huismus, maar ook over wat de mus in de beeldende kunst en poëzie heeft teweeggebracht. Van meer dan 35 kunstenaars, onder wie Peter Vos, Han van Hagen en Robin d'Arcy Shillcock, was mussenkunst te zien, en de hele tentoonstelling was doorspekt met mussengedichten. Ook alle 18 (!) postzegels waarop de huismus is afgebeeld, werden geëxposeerd.

In de *Wall of Fame* van beroemde mussen kreeg de opgezette *Dominomus* gezelschap van zes andere fameuze mussen, waaronder de mus die in 1936 in Londen door een cricketbal werd gedood en - opgezet op dezelfde bal - nog steeds een topstuk is van het museum van de Marylebone Cricket Club in Londen. De oudste bewaard gebleven Amerikaanse huismus, een van de vroege nakomelingen van het groepje huismussen dat in 1853 in hartje New York werd losgelaten en in rap tempo heel Noord-Amerika koloniseerde, had ook een ereplaats. Uit Australië kwam de fameuze *Freedom Sparrow* - de piepjonge huismus die op 4 juli 1981 (Onafhankelijkheidsdag in de VS) vanuit Los Angeles met PanAm vlucht 811 Sydney wist te bereiken, hoewel de vrijheidsdrang van dit musje snel werd beëindigd door de Australische douane. De oudste opgezette Nederlandse huismus, die al meer dan 160 jaar bewaard wordt in de collectie van Naturalis, kreeg ook een plaats in de *Wall of Fame* van beroemde mussen.

Bij het samenstellen van deze tentoonstelling maakte het museum dankbaar gebruik van de kennis en het enorme huismusarchief van 'mussendoctor' Kees Heij, de enige echte huismus-specialist van Nederland die in 1985 promoveerde op een proefschrift over de huismus.

De mussenkunst en mussenpoëzie werden samengesteld door Peter Müller die in mei 2005 in zijn galerie in Den Haag de expositie *Passé(r) Domesticus?* organiseerde, waarin ruim 50 kunstenaars in reactie op het verdwijnen van de huismus hun werk toonden. Bij die tentoonstelling stelde hij het bundeltje 'Mussenlust - de huismus in 25 gedichten' samen.

Financiële steun voor dit project werd ontvangen van het Prins Bernhard Cultuurfonds en de Van Leeuwen van Lignac Stichting. Vogelbescherming Nederland stelde geluidsapparatuur en mussenvideo-opnamen beschikbaar.

Bij de tentoonstelling verschenen twee boeken. Als catalogus deed dienst het boek 'Mus - Natuur en cultuur van de huismus', met bijdragen van mussenkenners en -adepten Midas Dekkers, Kees Heij, Peter Vos, Hans Peeters, Peter Müller, Kees Moeliker e.v.a. (Tirion Uitgevers, 96 pagina's, ISBN 90 5210 657 6). Voor kinderen (4+) verscheen 'Mus', een prentenboek geïllustreerd door Irene Goede en geschreven door Hans Post en Kees Heij (Uitgeverij Lemniscaat, 32 pagina's, ISBN 90 5637 863 5).

vanaf 2 december

DE NATUUR, DE MENS EN DE TIJD
werken op papier van Jean Bilquin

Rond het thema 'de Natuur, de Mens en de Tijd' exposeerde het museum enige tientallen aquarellen van de Belgische kunstenaar Jean Bilquin (Gent, 1938). Met 'de Natuur' verwees Bilquin vooral naar een wereld waar de mens en het dier in zijn omgeving als een detail verschijnt, zoals bijvoorbeeld in de werken van de schilder en tekenaar Jan van Goyen (1596-1656). 'de Mens en het Dier' zag de kunstenaar als teken van aanwezigheid. 'de Tijd' - zichtbaar gemaakt door de ruïnes in het landschap - stond voor het heden als voortdurende overgang tussen verleden en toekomst.

De tentoonstelling in werd georganiseerd in samenwerking met Galerie Willy Schoots - Eindhoven.

Bijzondere activiteiten

4 maart
ROTTERDAMSE MUSEUMNACHT

Dit jaar stond de 5e Rotterdamse Museumnacht in het Natuurhistorisch Museum in het teken van 'PRIK-

DE TWEE BOEKEN DIE BIJ DE GROTE HUISMUS TENTOONSTELLING WERDEN UITGEGEVEN.

KELS: PIJN & PRET', de grote tentoonstelling over het zenuwstelsel. Nachtelijke bezoekers werden uitgenodigd om de grens tussen pijn en pret te zoeken en te ervaren. Iedereen kon tot diep in de nacht door een deskundige de eigen pijndrempel laten meten. Er werd op het randje van pijn en pret gemasseerd door de dames van Movesmart en fakir El Varadin trad op met pijnlijke (of juist prettige?) acts. Ook Olga's Sap- en Theesalon was weer open voor prikkelende en verkwikkende dranken. Een record aantal van bijna 4900 bezoekers kwam een nachtelijk kijkje nemen in het NMR. Dit aantal was op het randje van het toelaatbare voor gebouw en collectie.

ZWARTE KRAAI

In april kreeg het museum een bijzondere schenking van kunstenaar Florentijn Hofman: zijn 'Zwarte Kraai', een zes meter hoog kunstwerk. Het kreeg zijn definitieve standplaats in het gras naast het glazen nieuwbouw paviljoen in het Museumpark, waarmee er een eind kwam aan de zwerftocht van de kraai langs een aantal Zuid-Hollandse steden. Met de komst van de reusachtige vogelverschrikker hoopt het museum dat het aantal vogels dat zich doodvliegt tegen het glazen nieuwbouwpaviljoen zal afnemen. Onderzoek daarnaar is nog gaande.

Het natuurgetrouwe kunstwerk is opgenomen in de (niet-natuurhistorische) collectie onder catalogusnummer NMR 9520-00214. De metalen kraai (afmeting 6 x 5 x 6 meter) is een beeldbepalend kunstwerk in het zuidelijk deel van het Museumpark en inmiddels als zodanig - evenals de konijnen van Tom Klaassen en 'de billen' van Henk Visch niet meer weg te denken.

Florentijn Hofman - bekend van onder andere zijn tweeëntwintig in 'beukelsblauw' geschilderde slooppa-

den in het centrum van Rotterdam - maakte de Zwarte Kraai in 2005 in opdracht van het Crossing Border Festival en Kunstgebouw (Stichting Kunst en Cultuur Zuid-Holland). Het beeldbord stond in oktober op het dak van het Haagse stadhuis als mascotte van het literaire festival Crossing Border. De Zwarte Kraai was onderdeel van het project MultiMediale Mythen, waarbij Hofman zich door een oude Zuid-Hollandse mythe over de Zwarte Kraai liet inspireren tot het maken van het kunstwerk. Na Crossing Border trok de kraai langs Zoetermeer, Leiden, Leidschendam, Rijswijk en Delft als aankondiging van Zwarte Kraai on tour, een literair programma voor scholieren in de gemeentelijke bibliotheken. Met de plaatsing van de Zwarte Kraai bij het Natuurhistorisch Museum Rotterdam sloten Kunstgebouw en Crossing Border Zwarte Kraai on tour af.

Educatieve bruiklenen

In totaal vonden 25 educatieve cq. tentoonstellingsbruiklenen van collectie-materiaal hun weg naar, onder andere, Het Milieuhuis (Spijkenisse), CNME De Hooiberg (Capelle a/d IJssel), CNME de Bokkesprong (Rotterdam), OBS het Landje, OBS Jan Prins, Emmaschool, Penta College (Brielle), Off-Corso, Witte de With, Rotterdamse Schouburg, Oertijdmuseum (Boxtel), Visserijmuseum Vlaardingen, Theater Instituut Nederland en Museum Dr. Guislain (Gent, België).

HET JAAR ROND

Januari

Op de eerste dag van het jaar 2006 werd de oorspronkelijke naam van het museum - Natuurhistorisch Museum Rotterdam - officieel maar stilzwijgend in ere hersteld (zie de inleiding van dit jaarverslag). Enige dagen later werden logo's en belettering op de gevel van het museum aangepast. De nieuwjaarsreceptie voor medewerkers en goede vrienden van het museum vond plaats op 13 januari, bij welke gelegenheid ook de tentoonstelling 'Fossielen uit de Europoort' werd geopend. Op 21 januari leidde Jelle Reumer de workshop invasiebiologie

INGANG VAN HET NMR
IN DE MUSEUMNACHT.
[FOTO: KEES MOELIKER]

ZWARTE KRAAI BIJ
HET MUSEUM.
[FOTO: KEES MOELIKER]

WIJZIGING GEVELBELETTERING VAN
NATUUR IN
NATUURHISTORISCH.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

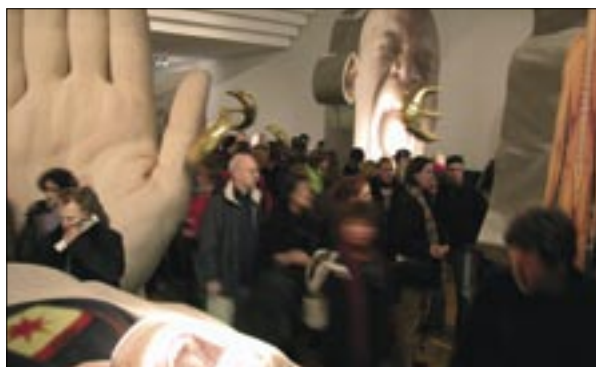

tijdens de NIBI Onderwijsconferentie, en op 25 januari startte hij een oudercursus over evolutie aan het Erasmiaans Gymnasium te Rotterdam (welke een vervolg kreeg op 1, 8 en 15 februari). Honorair onderzoeksmedewerker André Veldmeijer beleefde op 30 januari een waar hoogtepunt in zijn wetenschappelijke loopbaan: hij promoveerde in Utrecht tot doctor op het proefschrift 'Teethed pterosaurs from the Santana Formation (Cretaceous; Aptian-Albian) of northeastern Brazil. A reappraisal on the basis of newly described material' ['Tand-pterosauriërs uit de Santana Formatie (Krijt; Aptian-Albian) van noordoost Brazilië. Een herwaardering op basis van nieuw beschreven materiaal']. De museumdirecteur, Jelle Reumer, trad op als promotor. De dag erna was ook memorabel door de deelname van Jelle Reumer aan het nationaal voorleesontbijt (op een basisschool in Hoek van Holland).

Februari

Op 2 februari gaf de directeur een gastles biologie op de Scholengemeenschap Wolfert van Borselen. Off-Corso, een Rotterdamse 'cult' uitgaansgelegenheid, werd op 8 februari aangekleed met talloze opgezette dieren uit de NMR-collectie in het kader van een multi-mediale thema avond over 'sneeuw'.

Maart

Op 4 maart sprak André Slupik op het landelijk symposium van de Stichting Geologische Activiteiten GEA in Leusden over 'De geologie van Zuidwest-Nederland' op basis van zijn eigen onderzoek naar afzettingmilieus, fauna-assemblages, zeeniveau veranderingen en stratigrafie van de Neogene en Kwartaire opeenvolging. Na zonsondergang liepen bijna 4900 bezoekers het museum bijna plat tijdens de vijfde Rotterdamse Museumnacht. Op 31 maart sprak Jelle Reumer een gastcolumn over De Waarheid uit in de Rotterdamse boekhandel in Donner in het kader van de Maand van de Filosofie.

April

Zaterdag 8 en zondag 9 april was het Nationaal Museumweekend waarbij rondleidingen door de collectie-depots werden gegeven aan 412 bezoekers. Op 13 april werd in het gazon naast het glazen nieuwbouwpaviljoen van het museum de zes meter hoge Zwarte Kraai van kunstenaar Florentijn Hofman geplaatst. Het metalen kunstwerk kreeg ter plaatse een opknappbeurt en een NMR-catalogusnummer. Deze actie leverde mooie plaatjes in de krant en op de TV op. Op 22 april sprak Kees Moeliker in de Hoboken Salon van het museum over 'Onwaarschijnlijk Onderzoek en de Ig Nobel prijzen'

voor de jaarvergadering van de Nederlandse Vereniging voor Gastro-Enterologie. De prijsuitreiking van de wedstrijd 'welke school is het diervriendelijkst', georganiseerd door Kids for Animals (de jeugdafdeling van de Dierenbescherming) vond plaats in het museum op de 26ste; gelijktijdig sprak Jelle Reumer in het Academieggebouw van de Universiteit Utrecht zijn oratie uit, getiteld 'De mens, het fossiel, het vak en de wereld', ter gelegenheid van de aanvaarding van het bijzonder hoogleraarschap vertebratenpaleontologie. De benoeming tot professor had reeds in 2005 plaatsgevonden.

PROFESSOR JELLE REUMER SPREEKT ZIJN ORATIE UIT.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

Mei

De officiële opening van de tentoonstelling 'Werkpaarden & Troeteldieren' vond plaats op 2 mei door dr C. Veerman, minister van Landbouw, Visserij en Voedselkwaliteit. Op 13 mei vond de regionale 'Rangerdag' van het WNF plaats in het museum, waarbij de jeugdige natuurbeschermers onder andere uilenballen uitplozen. In de Hoboken Salon van het museum vond op 19 mei de openingsceremonie plaats van het 'European Bureau of Improbable Research' de eerste overzeese dependance van deze in Cambridge (Massachusetts, USA) gevestigde organisatie die de belangstelling voor wetenschap wil vergroten. Conservator Kees Moeliker werd hierbij benoemd tot 'bureau chief'. Daags later opende schrijfster Yvonne Kroonenberg de tentoonstelling 'Rundreis om de wereld' en trad Kees Moeliker, als kersverse 'European Bureau Chief' op in het televisieprogramma Koppen-snellers. Op 29 mei was hij te gast in het radioprogramma 'Kunststof'. Een emotioneel bezoek aan de schelpen-collectie vond plaats op 26 mei toen de weduwe van F.J. Janssen en haar kleinzoon die collectie van wijlen haar echtgenoot, geschonken rond 1970, kwamen bekijken.

DRUKTE IN PRIKKELS: PIJN & PRET TIJDENS DE MUSEUMNACHT 2006.
[FOTO: KEES MOELIKER]

LEEN DEN OTTER, MINISTER VEERMAN EN JELLE REUMER TIJDENS DE OPENING VAN WERKPAARDEN & TROETELDIEREN.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

Juni

De gehele maand was in de (centrale) Gemeentebibliotheek Rotterdam de tentoonstelling 'Verzamelingen' te zien. Het museum stelde een groot aantal laden met 'mepbare' insecten tentoon bij een grote verzameling vliegenmeppers. Gelijktijdig, in dezelfde bibliotheek, stelde Kees Moeliker, in het kader van 'Kijk in de boekenkast en leer de eigenaar kennen' een deel van zijn privé-bibliotheek tentoon. Op 6 juni trad Kees Moeliker (met een veertje van de Dominomus) op in de Tros TV-show. In Witte de With te Rotterdam opende op 23 juni de tentoonstelling van de Britse kunstenaar Tue Greenfort. Voor deze tentoonstelling leende het museum een groot aantal herbariumbladen uit. Een lezing in het kader van de tentoonstelling 'Werkpaarden & Troeteldieren' vond plaats op 25 juni.

Juli

Deelnemers aan de Internationale Museum Conferentie 'Communicating the Museum' bezochten het museum op 7 juli en volgden enige workshops. Op 24 juli vonden de filmopnamen plaats van een serie nieuwe 'idents' voor Nederland 1, korte filmpjes die televisiekijkers informeren naar welk net ze kijken. Hiervoor werden opnamen gemaakt van het potvisskelet bij zonsondergang.

Augustus

Op 18 augustus bezocht een filmploeg van Channel 4 (Verenigd Koninkrijk) het museum om met Dick Mol zoogdierfossielen afkomstig uit de Noordzee te bekijken.

September

Op 3 september presenteerde het museum haar jaarprogramma op de Rotterdamse R'Uitmarkt. De tentoonstelling 'Beestjes', met gedichten van Manuel Kneepkens, opende op 5 september en op 8 september opende burgemeester Ivo Opstelten de tentoonstelling 'Draakjes met veren. De jaarlijkse vistocht naar fossiele botten 'Kor en Bot' was op 9 september; Jelle Reumer, André Slupik en andere vooraanstaande paleontologen en geologen voeren mee op de Oosterschelde. Op 16 september opende Kees Moeliker in de Kunsthal de tentoonstelling 'Dinosaurussen! Betreden op eigen risico'. Op 27 september stortten museummedewerkers en -bestuur zich enthousiast op een 'profiel' bij communicatieadviesbureau Nijgh met als doel het boven water krijgen van de merkpersoonlijkheid van het NMR (uitwerking volgt in 2007). Aan het eind van de maand zorgde een in de Oosterschelde aangespoelde blauwe haai die werd opgenomen in de museumcollectie voor veel publiciteit.

Oktober

Op 5 oktober opende Kees Moeliker in Sanders Theater van de Harvard Universiteit (Boston, Massachusetts) de 16e Ig Nobel prijs ceremonie en twee dagen later sprak hij over zijn 'onwaarschijnlijke onderzoek' op het Massachusetts Institute of Technology (MIT). De jaarlijkse Jongeren Milieu Excursie deed het museum aan op 18 oktober. Op 25 oktober bezocht mr R. Craemer, hoofdofficier van het Functioneel Parket te Den Haag het museum met als doel het bezichtigen van de opgezette Dominomus. Hij besliste eind 2005 over het lot van deze beroemde dode mus.

November

Dinsdag 14 november vond in het auditorium van de Kunsthal het openingsprogramma van 'De Grote Huis-mus Tentoonstelling' plaats. Voor de ruim 350 genodigden was 'in eigen huis' geen plaats. Er werden twee mussenmuziekstukken uitgevoerd en 's werelds grootste mussenkenner dr J. Denis Summers-Smith (86) ontving de eerste exemplaren van de twee nieuwe mussenboeken uit handen van de schrijvers / samenstellers Peter Müller & Midas Dekkers en Hans Post & Kees Heij. Margreet Dolman, erkend mussenliefhebster, sprak op geheel eigen wijze de openingstoespraak uit. In het museum was het dringen in de Parkzaal en werden de mussenboeken door de auteurs gesigneerd. Op 20 november gaf André Slupik een lezing voor de Haagsche Geologische Vereniging over 'Tertiaire en Kwartaire opeenvolging in Zuidwest-Nederland'.

INSECTEN UIT DE
COLLECTIE BIJ
VLIENMEPPERS IN DE
CENTRALE BIBLIOTHEEK.
[FOTO: KEES MOELIKER]

DR J.D. SUMMERS-SMITH
BESTUDEERDE DE
HUISMUSSEN IN DE
NMR-COLLECTIE.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

December

Op 2 december 2006 opende prof. dr Willem Elias, gewoon hoogleraar Vrije Universiteit Brussel, de tentoonstelling 'de Natuur, de Mens en de Tijd' met werk van de Vlaamse kunstenaar Jean Bilquin. Op 12 december hield

prof. dr Theo Wong (NITG-TNO) in de Hoboken Salon een lezing over 'De ondergrond van Nederland'. Een unieke, historische collectie van 65 in vloeistof geconserveerde menselijke foetussen met aangeboren afwijkingen werd 21 december officieel door het Erasmus MC in permanente bruikleen overgedragen aan het museum. De collectie kreeg een plaats achter de schermen in het natte-depot, maar blijft toegankelijk voor onderzoek en medisch onderwijs. De traditionele kerstactiviteit voor kinderen stond van 26 t/m 29 december het in het teken van 'Hoe overleef ik de winter?'.

COMMUNICATIE

Publicaties

Van de 'Interne Berichten NMR' verscheen nummer 23 met in totaal 5 pagina's en van het extern gerichte 'Straatgras' verscheen jaargang 18 met vier nummers met in totaal 52 pagina's. Het jaarverslag 2005 van het museum werd in mei in Straatgras 18, nummer 1 gepubliceerd. Met ingang van nummer 2 (juli) verschijnt Straatgras volledig in kleur, daarvoor had uitsluitend de omslag een fleurig uiterlijk. De oplage werd verhoogd naar 850 stuks, het nummer met het jaarverslag kende een oplage van 1000 en werd ruimer verspreid.

Nummer 11 van het wetenschappelijke jaarbericht DEINSEA dat reeds in 2005 on-line was gepubliceerd, verscheen in augustus 2006 in gedrukte vorm (206 pagina's) en werd wereldwijd naar ongeveer 200 'ruiladressen' gestuurd. De inhoud van nummer 11 bestaat uit een zeer divers aantal Engelstalige, wetenschappelijke artikelen op het gebied van fossiele zeezoogdieren (waaronder de beschrijving van een nieuwe, doch reeds uitgestorven spitssnuitdolfijn), recente zoogdieren, vogels, kevers en weekdieren.

In samenwerking met het Natuurhistorisch Museum Maastricht werd bij de tentoonstelling 'Draakjes met veren' onder dezelfde titel een 36 pagina's tellend boekje uitgegeven met achtergrondinformatie over deze bijzondere vogelfossielen uit China. Dit boekje werd gratis onder de bezoekers van genoemde tentoonstelling uitgedeeld. Bij de tentoonstelling 'Werkpaarden & Troeteldieren' verscheen het 24 pagina's tellend boekje 'Werkpaarden & troeteldieren. Tentoonstelling over de geneeskunde van het gezelschapsdier' uitgegeven door Roman House Publishers.

Internet

De website van het museum (www.nmr.nl) onderging geen wezenlijke veranderingen. Wel werd in de loop van

2006 een project gestart om de bestaande website geheel te vernieuwen omdat deze voor wat betreft vormgeving en structuur zijn beste tijd gehad heeft. Resultaat is begin 2007 te verwachten.

De 113.000 unieke bezoekers (gemeten op de opningspagina), betekent een verdubbeling van de ruim 55.000 hits van 2005. De aantallen schommelden tot en met juli tussen 5000 en 8000 per maand, daarna liep het aantal hits op van 12.000 in augustus tot ruim 22.000 in november, welke piek duidelijk te maken had met de publiciteit rond 'De Grote Huismus Tentoonstelling'. De herkomst van de website bezoekers werd in dit jaar niet gemeten.

Promotie en publieksacties

De naamswijziging van het museum van Natuurmuseum in Natuurhistorisch Museum stond dit jaar boven aan de lijst van de afdeling Communicatie. Hoewel de naamswijziging met minimale middelen (nieuwjaarskaart, nieuwe plakletters op de gevel, een persbericht, gerichte e-mails en de eigen website) kenbaar gemaakt werd, was de nieuwe naam snel alom bekend.

Jeugdleden van de Dierenbescherming (Kids for Animals) kregen gratis toegang tot het museum op vertoon van hun ledenpas. Houders van de Boekerpas kregen een fikse korting bij een bezoek aan De Grote Huismus Tentoonstelling. Promotioneel drukwerk bleef beperkt tot flyers en affiches bij de huismustentoonstelling en de expositie 'Draakjes met veren'.

Conservator Kees Moeliker zette zijn vaste tweeweekelijkse rubriek als 'huisbioloog' van het radioprogramma 747-live in september voort bij het radioprogramma Desmet Live op radio 5. Met ingang van mei schrijft hij de rubriek 'De Vorser' in het nieuwe Rotterdamse opinie-maandblad Nieuw Rotterdam. In beide rubrieken komt (zijn werk bij) het NMR regelmatig ter sprake.

Het op commerciële schaal produceren van T-shirts en andere koopwaar met het Dominomus® logo vond geen doorgang wegens dreigende schadeclaims van een Amerikaans kledingmerk dat ook een dood-vogeltje-op-zijn-rug als logo voert.

Publiciteit

Ook in 2006 genereerde het NMR veel vrije publiciteit. De meest in het oog lopende publiciteit is wellicht het slechts enige seconden durende filmpje dat per september min of meer dagelijks te zien is op Nederland 1. Het gaat om een zogenaamde 'ident' die televisiekijkers laat weten naar welk net ze kijken en waarbij beelden van ons potvisskelet in avondzon worden getoond. Hoewel de naam van het museum niet in beeld komt is de herkenning, mede vanwege de herhaling, groot. Belangrijk wapenfeit was ook het bezoek van de 'Museumbende' aan het museum. In dit televisieprogramma beoordeelt

DEINSEA 11 WERD IN 2006 GEDRUKT.

DE 'IDENT' VAN NEDERLAND 1 MET DE NIEUWBOUW VAN HET NMR.

VEEL VRIJE PUBLICITEIT
IN 2006.

een groepje kinderen (dat het museum op slinkse wijze binnenkomt) het aanbod en de kindvriendelijkheid van musea. Het NMR sleepte in de uitzending van 14 april vier van de vijf sterren in de wacht.

In de kranten, tijdschriften en op de radio scoorde 'Fossielen uit de Europoort' goed, evenals de plaatsing van de reusachtige Zwarte Kraai naast het museum. In mei trok de opening van het 'European Bureau of Improbable Research' de nodige aandacht en in juni de

verwerving van een reusachtige zeeduivel via Schmidt Zeevis. Fijne en landelijke publiciteit was er in september rond de tentoonstelling 'Draakjes met veren' en over een blauwe haai, aangespoeld in de Oosterschelde, die het museum voor de collectie wist te verwerven. In november zorgde 'De Grote Huismus Tentoonstelling' voor een heuse golf aan publiciteit die begon met de het televisiedebuut van de opgezette Dominomus in het programma 'De wereld draait door' en die zich voortzette met reportages in vrijwel alle nieuws- dan wel actualiteitenprogramma's en talloze stukken in kranten en tijdschriften. Deze publiciteit ging ook over de grens, met stukjes in de Engelse, Ierse en Duitse pers. Eind december zorgde de overdracht van een collectie menselijke foetussen met aangeboren afwijkingen van het Erasmus MC aan het NMR voor de nodige aandacht en ophef.

EDUCATIE

Scholen

Het aantal basisschoolklassen uit Rotterdam en omgeving dat het museum voor een les bezocht bedroeg 329 (5464 leerlingen). Dat aantal was - evenals in het vorige

DE MUSEUMBENDE
DEELDE HET NMR
VIER VAN DE VIJF
STERREN UIT.

BEELDMERK VAN EEN NIEUWE LES.

KINDERFEESTJES WAREN OOK IN 2006 POPULAIR. [FOTO: KEES MOELIKER]

verslagjaar - vele malen kleiner dan het aantal aanvragen. Meer lessen waren fysiek (qua ruimte en begeleiding) niet mogelijk.

In februari is de les 'Letterbeesten' gelanceerd. Deze les is speciaal ontwikkeld voor leerlingen uit groep 3 met een taalachterstand, een tot dusver slecht met educatieve projecten bedeelde groep die door een combinatie van activiteiten een extra stimulans krijgt tijdens het leesproces. Voor de ontwikkeling is subsidie ontvangen van de Centrumraad.

In maart is de museumles 'Ketelbinkie' van start gegaan. Deze les is in samenwerking met de SKVR en andere Rotterdamse musea ontwikkeld. Het project omvat een werkmethode waarmee leerlingen van groep 7 en/of 8 zelfstandig, via een zoektocht, kennis vergaren over het Rotterdamse culturele erfgoed. Het inhoudelijke vertrekpunt voor de opdrachten is het lied Ketelbinkie. Als afsluiting van dit programma bezoeken de groepen een van de deelnemende musea. In het Natuurhistorisch Museum krijgen de kinderen een les over de hygiëne aan boord van een schip uit de tijd van Ketelbinkie. Leerlingen gaan in het museum op overlevingstocht en moeten alle gevaren op een schip zien te trotseren.

Het totale educatieve aanbod voor basis, voorgezet en hoger onderwijs bestond aan het eind van het verslagjaar uit 13 verschillende museumlessen.

Feestjes

Kinderfeestjes vormden ook in 2006 een belangrijk deel van het educatieve aanbod. Er vonden in totaal 362 feestjes plaats: het Potvispartijtje 77 keer, het Jungleavontuur 135 keer en het Onderzoeksfeestje 150 keer. Door de feestjes kwamen 2793 kinderen (en veel ouders) op een leuke en educatieve manier in aanraking met het museum en de collectie.

Jeugdvakantiepaspoort: 'Kampioenen'

Deze zomervakantie-activiteit voor ouders van het

zogenaamde Jeugdvakantiepaspoort stond dit jaar in het teken van 'Kampioenen' Van 8 juli t/m 20 augustus kregen kinderen de taak om een 'hall of fame' van dieren met bijzondere prestaties af te maken en hun krachten meten met die (opgezetste) kampioenen. Bijna 1400 kinderen namen aan deze activiteit deel. Dat was vanwege het warme weer (geen 'museumweer') minder dan voorgaande jaren.

Samenwerking Kunsthall: 'Bouw je eigen 3-D dino'

In samenwerking met de Kunsthall die evenals het museum in het najaar een dino-tentoonstelling programmeerde, werd in de herfstvakantie de workshop 'Bouw je eigen 3-D dino' georganiseerd. Kinderen die de Kunsthall bezochten, kregen op vertoon van het aldaar te verdienen Dinopaspoort, gratis entree tot het museum konden deelnemen aan de workshop. Het aantal kinderen dat een eigen dino inelkaar knutselde bedroeg 548.

Kerstactiviteit Glow-in-the-Dark

Dit jaar stond de traditionele kerstactiviteit (26 t/m 29 december) het in het teken van 'Hoe overleef ik de winter?' die begon met het voorlezen van het verhaal 'Kikker in de kou' gevolgd door een fotospeurtocht door het museum waarbij kinderen van alles te weten kwamen over hoe dieren de winter overleven. De activiteit werd afgesloten met het maken van een sneeuwkrystal. Het aantal deelnemende kinderen bedroeg 200.

Samenwerking Diergaarde Blijdorp: 'Met zonder jas'

Dit in 2005 gestarte samenwerkingsproject met Diergaarde Blijdorp, waarbij kinderen in het museum in aanraking komen met de binnenkant van dieren (skeletten, schedels en organen), en in de Diergaarde met de buitenkant (huid, horens) werd in 2006 voortgezet en was de populairste 'speurtocht' voor losse jeugdige bezoekers.

COLLECTIE & ONDERZOEK

Aanwinsten

In het (handgeschreven) aanwinstenregister werden 96 schenkingen geregistreerd, uiteenlopend van een los fossiel vogelbotje, een tegen het raam gevlogen boomkruiper tot een complete vlinderverzameling waar een mensenleven aan gewerkt is. Enige krenten uit de pap zijn: 150 monsters spinnen uit Rotterdam (J.J. Willemse), een verzameling zand uit alle windstreken (B. van Zanen), een collectie skeletten en schedels van meeuwen (H. Post), een serie zoologische en botanische monsters,

KAMPIOENEN UIT HET DIERENRIJK IN DE JEUGDVAKANTIEPASPOORT PERIODE. [FOTO: KEES MOELIKER]

waaronder een zeldzame afwijking bij een pasgeboren varken (E.J.O. Kompanje), een blauwe haai *Prionace glauca* uit de Oosterschelde (EHbZ, Jaap van der Hiele), de eerste Nederlandse wrakbaars *Polyprion americanus* (K. Post), de eerste Nederlandse bandvis *Trachipterus arcticus* (Zeevisbedrijf J.J. van den Berg), enige honderden mossen (J. de Bruijn) en een serie paratypen van het nieuwe spinnengenus *Iberesia* (A.E. Decae).

Drie belangrijke en omvangrijke verzamelingen werden aan de museumcollectie toegevoegd: een verzameling van 65 menselijke foetussen afkomstig uit de voormalige Rijkskweekschool voor vroedvrouwen (in permanente bruikleen van Erasmus MC), een collectie van circa 7500 geprepareerde Europese vlinders bijeengebracht door Leendert van den Tempel (schenking erven Van den Tempel), en de collectie van Klaas Post, bestaande uit fossiele zeezoogdierresten afkomstig uit de Noordzee, waaronder zeehonden, walrussen en dolfinen. Met de verwerving van de Collectie Post is het museum in bezit gekomen van een groot ensemble bestaande uit uniek materiaal van grote wetenschappelijke waarde.

Rectificatie: De in het jaarverslag 2003 (Straatgras 16[2/3]: p. 26) vermelde collectie J.W.G. Schoterman werd niet geschonken door J.J.M. Slangen maar door mevrouw P. Schoterman - Nieuwveld.

Collectiebeheer

De klimatologische bewaaromstandigheden van de collectie bleven gelijk aan die van het vorige verslagjaar. Opnieuw bleek dat het klimaat in de collectiedepots gelijke tred houdt met luchtvochtigheid van de buitenlucht: te vochtig in de zomer en te droog in de winter. Deze situatie wordt met mobiele luchtontvochtigers en mechanische ventilatie zo veel mogelijk binnen aanvaardbare grenzen gehouden, maar feitelijk worden er in de depots (en ook in de publieksruimten waar collectiestukken geëxposeerd worden) onaanvaardbare schommelingen van temperatuur en luchtvochtigheid gemeten. De enige adequate oplossing voor dit probleem is het plaatsen van een klimaatbeheersings-installatie. Problemen met het behoud van de collectie dreigen anders te ontstaan. De opslag situatie bleef onveranderd. Het 'bottendepot' werd na de plaatsing van rolstellingen eind 2005 in dit verslagjaar volledig heringericht en is thans volledig systematisch ontsloten. Met de schenking van de omvangrijke vlindercollectie Van den Tempel kondigde zich een nijpend ruimtegebrek aan op de afdeling entomologie. Een dergelijk probleem doet zich voor op de schelpenafdeling.

Vraat in de collectie bleef beperkt tot een onverklaarbare (en geïsoleerde) motteninfectie in een doos kraaien-

balgen waarbij de huiden volledig werden kaalgevreten. De vreemde mijt-infectie in het skelet van olifant Ramon bleef door een gerichte bestrijdingsactie binnen de perken, maar werd niet volledig de kop ingedrukt.

Registratie

Na voorbereidende werkzaamheden in 2005 is in januari 2006 de NMR collectie-database on-line gegaan. Hierdoor is het mogelijk is om online (via www.nmr.nl en het GBIF network www.gbif.org) in de collectie-database van het museum te zoeken. Het gaat om de collectie-onderdelen die in het programma CB 2.0 zijn geregistreerd: fossiele en recente zoogdieren, vogels, vissen, kreeftachtigen, weekdieren, overige (meest mariene) ongewervelden en mossen. Al het type-materiaal (voornamelijk weekdieren) is ook in de database opgenomen. Een zoekopdracht levert de volgende basisgegevens op: classificatie (soort en hogere systematiek), populaire namen in enige moderne talen (indien bekend) en object-gerelateerde gegevens zoals catalogusnummer, aantal, vindplaats, vinddatum en aard van het voorwerp (opgezet, skelet, op alcohol etc.). Van sommige objecten zijn ook archiefstukken en foto's toegankelijk. De online collectie-database van het NMR dient met name de wetenschap. Onderzoekers kunnen gemakkelijk te weten komen wat we in huis hebben en kunnen bijvoorbeeld een bruikleen aanvragen. De online collectie-database werd mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van Netherlands Biodiversity Information Facility (www.nlbif.nl), met technische ondersteuning van ETI Bioinformatics. De webdatabase wordt maandelijks geactualiseerd. Eind 2006 waren er 25.948 records in opgenomen.

Aan het eind van het verslagjaar laat het registratieproces zich in onderstaande cijfers weergeven:

- planten: 1945 records (geen aanwinsten geregistreerd)
- mossen: 2524 records (482 aanwinsten geregistreerd)
- kreeftachtigen: 1141 records (1 aanwinst geregistreerd)
- overige (meest mariene) invertebraten: 538 records (4 aanwinsten geregistreerd)
- weekdieren (schelpen): 13.638 records (geen aanwinsten geregistreerd) circa 25% van de geregistreerde collectie is opnieuw gelabeld; collectie is nog niet definitief systematisch opgeborgen.
- zoogdieren - fossiel: 2032 records (537 aanwinsten geregistreerd)
- zoogdieren - recent: 2197 records (127 aanwinsten geregistreerd) circa 75% van de geregistreerde collectie is opnieuw gelabeld en op systematiek opgeborgen
- vogels: 2301 records (37 aanwinsten geregistreerd)
- vissen: 935 records (6 aanwinsten geregistreerd)
- niet-natuurhistorische collectie (kunst, paraferalia, vangmiddelen etc.): 216 records (2 aanwinsten geregistreerd)

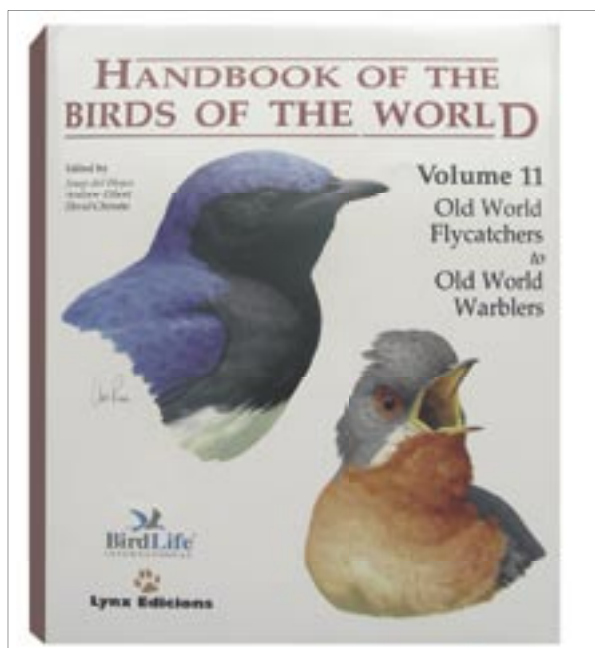
BELANGRIJKE AANWINST:
DE COLLECTIE FOSSIELE
ZEEZOOGDIERRESTEN
VAN KLAAS POST.
[FOTO: KEES MOELIKER]

ERNSTIGE
INSECTENVRAAT
IN EEN DOOS
KRAAIACHTIGEN.
[FOTO: KEES MOELIKER]

In 2006 is een begin gemaakt met het registreren, ontsluiten en opnieuw etiketteren van de omvangrijke schelpverzameling, een collectie-onderdeel dat tot dusver nog niet in de collectie-database was opgenomen.

Onderzoek

Het lopend onderzoek van de afdeling Geologica betreffende 'Plio-Pleistocene paleogeography and sequence stratigraphy of the Southwest Netherlands' (Andrzej Slupik) werd in 2006 voortgezet. Ook voor het overige werd het reeds eerder aangevangen onderzoek voortgezet. De beschrijving van vogelfamilie Monarchidae (Kees Moeliker) kwam tot een afronding, en wel met de publicatie van een stevige bijdrage aan deel 11 van 'Handbook of the Birds of the World'. Wetenschappelijke bruiklenen uit de collectie betroffen: een skelet van een huiskat (*C. Schouwenburg*) en diverse Trichoptera (*B. Higler*).

Samenwerking Rotterdam - Sóller

De samenwerking tussen het museum en het natuurhistorisch museum van Sóller op het Spaanse eiland Mallorca (het Museu Balear de Ciències Naturals, zie de website www.museucienciasnaturals.org) leidde tot twee korte bezoeken van de directeur (Jelle Reumer) aan Sóller. In februari 2006 werkte hij twee studenten van de Reinwardt Academie (Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten) in in het conserveren en registreren van een collectie fossiele zoogdierbotten (van een uitgestorven endemische dwerggeit *Myotragus balearicus*). In oktober 2006 werkte Reumer enkele dagen in het museum en bereidde de komst in 2007 van twee nieuwe Reinwardt-studenten voor. Reumer is door het bestuur van het Spaanse museum benoemd tot wetenschappelijk adviseur (assessor científico). Een kleine collectie botten van de Mallorcaanse dwerggeit is als inwerkstage door de studenten geconserveerd en aan de collectie van het NMR toegevoegd.

Improbable Research

De in Cambridge (Massachusetts, USA) gevestigde organisatie 'Improbable Research' die de vrolijke en onwaarschijnlijke kant van wetenschappelijk onderzoek in de schijnwerpers zet in het tijdschrift 'Annals of Improbable Research' op de website www.improbable.com en met de jaarlijkse uitreiking van de Ig Nobel prijzen, vestigde dit jaar het eerste en enige Europese filiaal, het zogenaamde 'European Bureau' in het NMR. Het betreft geen echt kantoor maar een bureaulade en een e-mail adres van conservator Kees Moeliker die daarmee de honoraire functie van 'European Bureau Chief' bekleedt. Het bureau dient als centraal verzamelpunt voor en van Europees onwaarschijnlijk onderzoek. De opening vond plaats op 19 mei in de Hoboken Salon, met een lezingprogramma dat een volle zaal en veel publiciteit trok.

GEBOUW

Hoboken Salon

In het jaar 2006 werden er 32 huwelijken of partnerschapsregistraties voltrokken en werd de Hoboken Salon regelmatig commercieel verhuurd. Voor activiteiten van derden die in het verlengde liggen van de doelstellingen van het museum wordt de Hoboken Salon gratis of voor een vriendenprijs beschikbaar gesteld. Zo vergaderden de afdeling Maaswaarden van de Nederlandse Geologische Vereniging en de Rotterdamse Natuurhistorische Club regelmatig in de Hoboken Salon. Daarnaast fungeerde de Hoboken Salon voor het museum als ontvangst- en werkruimte voor schoolklassen of andere groepen, werden er openingen en aansluitende recepties gehouden en vonden er interne vergaderingen of bijeenkomsten plaats.

Huisvesting

Vollopende kelders bleven dit verslagjaar uit hoewel het dak (direct boven de collectiedepots) nog steeds niet helemaal waterdicht is. Met het aanpakken van het opgelopen achterstallig groot onderhoud werd aan het eind van het jaar een begin gemaakt door het plaatsen van een steiger rond het gebouw; de feitelijke werkzaamheden aan de gevel zouden eerst in 2007 aanvangen. Wel afgerond werd de aanleg van airconditioning in de Hoboken Salon en het Museumlokaal waardoor de omstandigheden voor het publiek (met name voor oververhitte bruidsparen, brainstormers, schoolklassen en kinderfeestjes) aanzienlijk verbeterde.

ONDERZOEK RESULTEERDE IN EEN BIJDRAGE AAN HET HANDBOOK OF THE BIRDS OF THE WORLD.

IN DECEMBER WERD HET GEBOUW IN DE STEIGERS GEZET VOOR GROOT ONDERHOUD. [FOTO: KEES MOELIKER]

BSR ECOLOGISCH ADVIES

Organisatie

bSR ecologisch advies, voorheen bureau Stadsnatuur Rotterdam, is een afdeling van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam en bestaat uit vijf medewerkers die in dienst zijn en één die voor één dag in de week gedetacheerd is (zie bijlage Mensen).

Nieuwsbrief

In 2006 werd Natuurlijk Rotterdam, de nieuwsbrief van bSR, vanwege drukke werkzaamheden slechts twee- in plaats van driemaal verstuurd aan ongeveer duizend adressen (politiek, ambtenaren, inventariseerders binnen Rotterdam en stadsecologen in het land). In de nieuwsbrief is aandacht voor lopende projecten, inventarisaties en bijzondere waarnemingen.

Inventarisaties SLR

In 2006 hebben medewerkers van Stichting Landschapsonderhoud Rotterdam (SLR) verspreid over de stad weer vele inventarisaties uitgevoerd. Hierbij is met name aandacht geweest voor vissen, flora, dagvlinders en vogels. bSR coördineert deze werkzaamheden die in opdracht van Beheer Buitenruimte plaatsvinden.

Natuur in Kaart / Vrijwilligers

Dankzij door het Rotterdams Milieucentrum (RMC) bij elkaar gesprokkelde fondsgelden konden in 2006 voor het eerst sinds 2003 weer cursussen Natuur in Kaart gegeven worden. Anders dan de voorgaande jaren heeft bSR deze keer ook de cursussen ontwikkeld en gegeven. In het voorjaar werd een nieuwe groep vlindersaars opgeleid (38 nieuwe deelnemers van wie er 8 daadwerkelijk zijn gaan inventariseren; 7 deelnemers hebben aangegeven eerst te willen oefenen en pas in 2007 te beginnen). In de zomer volgde een cursus Gierzwaluw (30 deelnemers en 12 inventariseerders) en in het najaar een cursus Winterwatervogels (35 deelnemers en 23 inventariseerders). Na afloop van de cursussen is de vrijwilligers gevraagd een enquête in te vullen. De resultaten hiervan zijn verwoord in een bSR-notitie, welke aan het RMC en de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij (KNHM) is verstuurd, de grootste geldschiet.

Door de nieuwe cursisten kreeg de in 2004 opgerichte vlinderwerkgroep weer vers bloed in haar gelederen. In 2006 hebben in totaal 47 vrijwilligers 75 inventarisaties (vlinderroutes, kilometerhokken en gebiedsinventarisaties) uitgevoerd. bSR organiseerde aan het begin van het telseizoen een bijeenkomst in het museum. Hierbij was ook steeds iemand van De Vlinderstichting aanwezig. Daarnaast heeft bSR voor de Vlinderwerkgroep op 23 september de eerste Rotterdamse deelname aan de Nationale NachtvlinderNacht georganiseerd. Ruud Vis wist de 11 deelnemers enthousiast te maken voor deze voor velen nog onbekende groep vlinders.

Net als afgelopen jaren coördineerde bSR weer de zes winterwatervogeltellingen, welke in maart 2007 weer zijn afgerond. bSR heeft voor de oudgedienden een opfriscursus georganiseerd, welke helaas door slecht weer halverwege werd afgebroken. Met de nieuwe cursisten erbij trokken 49 vrijwilligers er op uit om de winterwatervogels in 63 (deel)gebieden te inventariseren.

De jaarlijkse bijeenkomst voor vrijwilligers werd ook dit jaar weer gehouden in het Revalidatiecentrum Rijndam. Als gast was dit jaar Rien van der Vorm van Natuur- en Vogelwacht Rotta uitgenodigd om een verhaal te houden over de vogels van de noordrand van Rotterdam; tevens was er een lezing aan de hand van de schitterende foto's van Kees van der Kriek. Na afloop was er de traditionele borrel in het museum.

De elektronische nieuwsbrief waarneming@nmr.nl verscheen vanwege drukke werkzaamheden slechts driemaal. De verzendlijst bevat inmiddels 140 geïnteresseerden. Een groot deel van het digitaliseren van gegevens in Ecolog gebeurt door twee vrijwilligers, namelijk Roel de Graaf en Ans Meeuwse. Beiden zijn hiervoor één dag in de week in het museum.

Projecten

In 2006 heeft bSR bijna zeventig (!) projecten in opdracht uitgevoerd waarvan het leeuwendeel van het werk in 2006 viel. Daarnaast is een aantal projecten uit 2005 begin 2006 afgehandeld en is een klein aantal projecten voor 2007 al opgestart. Voor een overzicht zie de bijlage 'Projecten bSR'. Al het veldwerk is uitgevoerd door bSR tenzij anders aangegeven.

Publiciteit

De media weten bSR als bron van kennis over de stadsnatuur steeds vaker te vinden. Zo publiceerde het tijdschrift Grasduinen een interview met Remko Andeweg over vreemde planten in Rotterdam (april) en werd de visie van Martin Epe over meeuwenoverlast in steden gecommuniceerd in VARA's Vroege Vogels (augustus) en HP De Tijd (september).

Overige activiteiten

Martin Epe gaf een spinnenles voor groep 1 en 2 van basisschool 't Landje (oktober) en een presentatie over Natuur in de Stad ('Van vliegende ratten tot ijsvogels en van blauwalgen tot orchideeën') voor de lezingencyclus van Gemeentewerken Rotterdam (oktober).[]

Natuurhistorisch Museum Rotterdam

Bijlagen Jaarverslag 2006

BESTUREN

Bij de organisatie van het Natuurhistorisch Museum zijn nog altijd drie rechtspersonen betrokken. De Stichting Natuurmuseum Rotterdam is de exploitant van het museum, de huurder van het gebouw en de werkgever van de museum-medewerkers. Daarnaast bestaat de Vereniging Natuurmuseum Rotterdam NMR die de eigenaar is van vrijwel alle collecties en nauw betrokken is bij het collectiebeheer. Leden en donateurs van de Vereniging zijn te beschouwen als 'vrienden van het museum'. Beide rechtspersonen, de Stichting Natuurmuseum en de Vereniging Natuurmuseum, participeren in de Stichting Ondersteuningsfonds Natuurmuseum Rotterdam (voortgekomen uit het ook nog bestaande oude Rotterdams Natuurhistorisch Fonds), welk fonds een bescheiden 'endowment' beheert waaruit financiële ondersteuning kan worden gegeven voor zaken die buiten de normale exploitatiebegroting vallen.

Aan het eind van het verslagjaar was het bestuur van de Stichting Natuurmuseum Rotterdam als volgt samengesteld:

ir C.H. (Cees) Doorakkers, voorzitter
J.C.A.M (Jan) Luijbrechts RA, penningmeester
mw drs M.G. (Margriet) Berkhout-Franssens, secretaris
J. (Johan) Warnar
dr E.J.O. (Erwin) Kompanje
P.A. (Patrick) van Weel
A. (Arne) Verschoor

Het algemeen bestuur heeft in het verslagjaar in totaal vier keer vergaderd en het dagelijks bestuur is daarnaast zeven keer bijeengekomen.

Het bestuur van de Vereniging Natuurmuseum Rotterdam onderging geen wijzigingen:

J. (Johan) Warnar, voorzitter
mr P. (Peter) Milders, secretaris
drs H.F. (Henk) de Jong, penningmeester
H.L. (Hermann) Strack
D.O. (Dick) Visser

De vereniging boog zich in dit verslagjaar samen met de Stichting Natuurmuseum over de eigendoms situatie met betrekking tot de collectie en een eventuele omvorming tot vriendenvereniging.

Het bestuur van de Stichting Ondersteuningsfonds Natuurmuseum Rotterdam onderging geen wijzigingen:

mr A. (Annemarie) Heijmen, onafhankelijk voorzitter
D.O. (Dick) Visser, namens Vereniging Natuurmuseum Rotterdam
F.J.A. (Frans) Sliker, namens Vereniging Natuurmuseum Rotterdam
J.N.J. (Hans) Post, namens Rotterdams Nat.hist. Fonds
dr E.J.O. (Erwin) Kompanje, namens Rotterdams Nat.hist. Fonds
mr R. (Ruud) Vis, namens Stichting Natuurmuseum Rotterdam
drs H.F. (Henk) de Jong (penningmeester), namens Stichting Natuurmuseum Rotterdam

MENSEN (betrokken bij het museum)

De organisatiestructuur van het NMR veranderde tijdens het verslagjaar door de aanstelling van een plaatsvervangend directeur en het opheffen van de afdeling Algemene Zaken.

Dienstverband Stichting Natuurmuseum Rotterdam

ing. M.M.E. (Maurice) Backerra, medewerker bSR ecologisch advies
ir G. (Garry) Bakker, medewerker bSR ecologisch advies (per 1 maart)
J. (Jeroen) Bakker, systeembeheerder
G. (Gerard) Balneger, gastheer
drs F.L.A. Brekelmans, medewerker bSR ecologisch advies (t/m 31 december)
S.M. (Saskia) Coenders, educatief medewerker (t/m 28 februari)
drs J.E.M.H. (Jeanette) Conrad, coördinator interne zaken (per 15 december)
drs M.J. (Martin) Epe, coördinator bSR ecologisch advies
H. (Henry) van der Es, collectieregistrator
J. (Jetti) Gard, baliemedewerker/winkelbeheerder (per 2 november)
P.H.J. (Paulus) de Graaf, technisch medewerker
Chr. A. (Anton) Groeneweg, projectleider producties (per 1 februari hoofd publiekszaken & plv. directeur)
ir M. Grutters, medewerker bSR ecologisch advies (per 17 juli)
drs R. (Remco) Holtzer, hoofd algemene zaken (t/m 30 september)
J.H. (Jaap) van Leeuwen, grafisch medewerker
C.W. (Kees) Moeliker, conservator & hoofd communicatie
W.P. (Willem) Pesch, baliemedewerker/winkelbeheerder
Y. (Niki) van der Poel, educatief medewerker
prof. dr J.W.F. (Jelle) Reumer, directeur
ir A.A. (André) Slupik, assistent-conservator
drs L. (Liset) Stoffers, educatief medewerker (per 1 augustus)
A. (Anneke) van Vianen, baliemedewerker/winkelbeheerder
O.J.C. (Olga) Vierbergen, secretaresse (t/m 31 mei)

Overige dienstverbanden

R.W.G. (Remko) Andeweg, medewerker stadsecologie (bSR)/herbarium, detachering vanuit Gemeentewerken
J. (Jan) Bogaard, Onbenutte Kwaliteiten (per 3 september)
drs J.E.M.H. (Jeanette) Conrad, secretaresse (6 juni t/m 14 december), via Culture Works
O. (Olivera) Petronijevic, bibliotheek medewerker, Onbenutte Kwaliteiten
Jeike van de Poel, vakantiewerker (17 t/m 28 juli)

Werkstad

De gastvrouwen en gastheren (die toezicht houden in het museum) en enkele andere medewerkers zijn in dienst van Werkstad. Deze groep medewerkers bestond aan het eind van 2006 uit de volgende personen:

T.L. (Thelma) Doulat (gastvrouw)
F. (Frits) van Hulsteijn (assistent-financieel medewerker)
W.D. (Winston) Kendal (gastheer)
S. (Sarwan) Ramlal (gastheer)
R. (Rita) Wenzlow (gastvrouw)

Stagiaires

- Naouar Bouna, Rotterdamsch Lyceum (3 t/m 7 april, Snuffelstage, afdeling Collectie & Onderzoek)
Krisja van Renesse, Reinwardt Academie (6 t/m 24 februari, afdeling Collectie & Onderzoek)
Christel Singor, Reinwardt Academie (t/m 28 februari, afdeling Collectie & Onderzoek)
Bettine Verkuylen, Reinwardt Academie (6 t/m 24 februari, afdeling Collectie & Onderzoek)
Deborah van Wees, Rotterdamsch Lyceum (13 t/m 17 november, Snuffelstage, afdeling Collectie & Onderzoek)

Vrijwilligers

Collectiebeheer

- R.W.G. (Remko) Andeweg, herbarium (afdelingscoördinator botanie)
W.(Willem) Beekhuizen, vogels
ing R.M. (Rochus) Biesheuvel, eencelligen (en bibliotheek)
J. (Jaap) Breedveld, stenen en mineralen
drs A.E. (Arthur) Decae, spinnen
A.J.A. Heetman, insecten
dr C.J. (Kees) Heij, vogels
A.F. (Frans) de Jong, vissen
drs H.F. (Henk) de Jong, stekelhuidigen
dr E.J.O. (Erwin) Kompanje, historische collecties en recente zoogdieren (afdelingscoördinator gewervelden)
drs J.A.W. (Jan) Lucas, insecten
ir H.P.M.G. (Henk) Menkhorst, weekdieren
C.W. (Kees) Moeliker, vogels
drs J. (John) Mulder, amfibieën en reptielen
drs D.C. (Dennis) Nieweg, weekdieren
J.N.J. (Hans) Post, weekdieren (afdelings coördinator malacologie)
K. (Klaas) Post, fossiele zoogdieren
F.J.A. (Frans) Sliker, kreeftachtigen (afdelingscoördinator overige ongewervelden)
ir A.A. Slupik, stenen en mineralen (afdelingscoördinator geologica)
J. (Joop) Trausel, weekdieren
R.J. (Robert) Vink, weekdieren
mr R. (Ruud) Vis, insecten (afdelingscoördinator entomologie)
D.O. (Dick) Visser, insecten
ing B.J. (Bernhard) van Vondel, insecten

De vrijwillige collectiebeheerders vormen tezamen de collectieraad. Dit orgaan adviseert de Vereniging, de Stichting en de directie omtrent het beheer van de collecties. De voorzitter was Jelle Reumer en Henk Menkhorst trad op als secretaris.

Onderzoeksmedewerkers

- dr D.F. (David) Mayhew
D. (Dick) Mol
dr A.J. (André) Veldmeijer

Onderzoeksmedewerkers hebben geen directe binding met de collectie. Het zijn vooraanstaande (amateur)wetenschappers die onder de paraplu van het museum en gebruikmakend van de museumfaciliteiten onbezoldigd onderzoek doen. De huidige honorair onderzoeksmedewerkers houden zich bezig met paleontologie.

Overige vrijwilligers

- R. (Roel) de Graaf, data-beheerder bij BSR
A. (Ans) Meeuwssen, data-beheerder bij BSR

SCHENKERS

Van de volgende personen en instellingen werden in 2006 schenkingen (naturalia en boeken/tijdschriften) ten behoeve van de collectie ontvangen: L. Biersma, W. Beekhuizen, J. de Bruijn, A.E. Decae, C.J. Heij, A.F. de Jong, P.H.J. de Graaf, F. Groen, J. van der Hiele, J.R.P. van Hoeij Smith, H.F. de Jong, E.J.O. Kompanje, H.P.M.G. Menkhorst, J.A.J. Metz, C.W. Moeliker, D. Mol, Naturalis, J.G.B. Nieuwenhuis, N. den Oude, J.N.J. Post, K. Post, C.J. Reumer, J.W.F. Reumer, Schmidt Zeevis, L. van den Tempel, A. Thie, J. Trausel, R.J. Vink, R. Vis, Vogelklas Karel Schot, J.J. Willemse, B. van Zanen, Zeevisserijbedrijf J.J. van den Berg en L. de Zeeuw.

PUBLICATIES

De volgende publicaties van museummedewerkers zijn in 2006 verschenen (met uitzondering van artikelen die in Straatgras en Deinsea gepubliceerd werden):

- Gittenberger, E. & Menkhorst, H.P.M.G., 2006 - One new name and two synonyms in Turkish Enidae (Gastropoda, Pulmonata) - *Basteria* 70: 101-102
Heij, Kees, 2006 - Huismus en wetenschap – pp. 45-52 in: Müller, P. (red.) - *Mus, natuur & cultuur van de huismus - Tirion Natuur, Baarn*, 96 pp. (ISBN 90.5210.657.6)
Heij, Kees, 2006 - De Huismus *Passer domesticus*: achteruitgang, vermoedelijke oorzaken en oproep - *Vogeljaar* 54(5): 195-207
Kerckhof, F., Vink, R.J., Nieweg, D.C. & Post, J.N.J., 2006 - The veined whelk *Rapana venosa* has reached the North Sea - *Aquatic Invasions* 1:35-37
Krijnen, Ch., Delsaert, A., Severijns, N., Verhaeghe, M. & Vink, R., 2006 - The problematic identity of *Nerita undata* Linné, 1758, with designation of a neotype. (*Gastropoda: Neritidae*) - *Gloria Maris* 45(3-4): 69-86
Moeliker, Kees, 2006 - Not forgetting the naughty bits - *The Guardian*, March 21 2006 (*EducationGuardian Higher*, p. 10)
Moeliker, Kees, 2006 - [De Vorse] Eierstok - *Nieuw Rotterdam*, jaargang 1, nummer 1, mei 2006 (p. 41)
Moeliker, Kees, 2006 - [De Vorse] Vingermaten - *Nieuw Rotterdam*, jaargang 1, nummer 2, juni 2006 (p. 11)
Moeliker, Kees, 2006 - [De Vorse] Plastic tasjes en luchtjes - *Nieuw Rotterdam*, jaargang 1, nummer 3/4, juli/augustus 2006 (p. 43)
Moeliker, Kees, 2006 - [De Vorse] De laatste schaamluis - *Nieuw Rotterdam*, jaargang 1, nummer 5, oktober 2006 (p. 37)
Moeliker, Kees, 2006 - fotografie - in: Manuel Kneepkens - *Beestjes - Tortuca* (www.tortuca.com), *Testudo* reeks 004, 56 pp. (ISBN 90-76064-05-9)
Moeliker, Kees, 2006 - Digital revolution - *The Guardian*, October 10, 2006 (*EducationGuardian Higher*)
Moeliker, Kees, 2006 - Prijs voor stinkende voeten - *NRC Handelsblad*, 7 oktober 2006, p. 60 (Achterpagina)
Moeliker, C.W. 2006 - Family Monarchidae (species accounts 1-20) p. 281-297 in: Del Hoyo, J, Elliot, A. & Christie, D.A. (eds.) *Handbook of the Birds of the World. Vol. 11. Old World Flycatchers to Old World Warblers*. Lynx

Edicions, Barcelona

- Moeliker, Kees, 2006 - Wat is een huismus?- pp. 7-14 in:
Müller, P. (red.) - Mus, natuur & cultuur van de huismus -
Tirion Natuur, Baarn, 96 pp. (ISBN 90.5210.657.6)
- Moeliker, Kees, 2006 - De mondiale huismus - pp 15-22 in:
Müller, P. (red.) - Mus, natuur & cultuur van de huismus -
Tirion Natuur, Baarn, 96 pp. (ISBN 90.5210.657.6)
- Moeliker, Kees, 2006 - Mus Clarence leerde fluiten - NRC
Handelsblad (Achterpagina), 8 november 2006, p.24.
- Post, Hans, Heij, Kees (tekst) & Goede, Irene (illustraties),
2006 - Mus - Lemniscaat, Rotterdam (ISBN 90.5637.8635)
- Reumer, J.W.F. & Isabelle Robert, 2006 - Two bony enig-
mas, not everything is what it looks like. pp. 33-43, in:
Victor Guerrero & Manuel Calvo (eds.) Mayurqa, Revista
del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les
Arts, Universitat de les Illes Balears, 30, I
- Reumer, J.W.F. 2006 - Bij de konijnen af - p. 49, in: Hoe
haal je het in je hoofd, samenvattingenbundel 20e Biologie
Onderwijsconferentie, Lunteren, 20-21 januari 2006: 58 pp.
- Reumer, J.W.F., 2006 - De ontlofte aap - p. 5, in:
Genootschapcolleges 2006-2007, Koninklijk Zeeuws
Genootschap der Wetenschappen, 15 pp.
- Reumer, J.W.F., 2006 - Vreemde eenden. Exotische planten en
dieren vallen de Nederlandse natuur binnen - Grasduinen,
april: 22-29
- Reumer, J.W.F., 2006 - Werkpaarden & troeteldieren.
Introductie - p. 4, in: Werkpaarden & troeteldieren.
Tentoonstelling over de geneeskunde van het gezelschapsdier
- Roman House Publishers, 24 pp. (ISBN 90-8862-006-X)
- Reumer, J.W.F., 2006 - Op zoek naar de oerhond, het oerpaard
en de oerpoes. Duik in de geschiedenis van onze huisdieren
- pp. 5-7, in: Werkpaarden & troeteldieren. Tentoonstelling
over de geneeskunde van het gezelschapsdier - Roman House
Publishers, 24 pp. (ISBN 90-8862-006-X)
- Reumer, J.W.F., 2006 - Voorwoord - p. 5, in: Manuel Kneepkens
- Beestjes - Tortuca (www.tortuca.com), Testudo reeks 004,
56 pp. (ISBN 90-76064-05-9)
- Reumer, J.W.F., 2006 - Book review (of Lewin, R., 2005.
Human Evolution [5th edition] - Oxford, Blackwell
Publishing) - www.PalArch.nl, webbased Netherlands
scientific journal, 1 January 2006
- Reumer, J.W.F., 2006 - Book review (of Kahlke, R.-D. & Mol,
D., 2005. Eiszeitliche Grosssäugetiere des Sibirischen Arktis
- Stuttgart, Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung) -
www.PalArch.nl, webbased Netherlands scientific journal,
1 July 2006. Also on [http://www.schweizerbart.de/pubs/
books/sng/senckenber-190207700-desc.html](http://www.schweizerbart.de/pubs/books/sng/senckenber-190207700-desc.html)
- Reumer, J.W.F. 2006, - Book review (of Milson, C. & S. Rigby,
2004. Fossils at a Glance - Oxford, Blackwell Publishing)
- www.PalArch.nl, PalArch's Journal of Vertebrate
Palaeontology, 1 October
- Reumer, J.W.F. 2006, - Book review (of Cowen, R, 2005.
History of Life, 4th Edition) - Oxford, Blackwell
Publishing) - www.PalArch.nl, PalArch's Journal of
Vertebrate Palaeontology, 1 October
- Reumer, J.W.F. 2006, - De mens, het fossiel, het vak en de
wereld (oratie) - Faculteit Geowetenschappen, Utrecht, 32
pp. (ISBN 90 6266 263 3)
- Schulp, Anne, Dingemans, Fokeline, Jagt, John, Reumer, J.W.F.,
Moeliker, Kees & Groeneweg, Anthon, 2006 - Draakjes met
veren. Vliegende dino's uit China - Natuurhistorisch
Museum Maastricht en Natuurhistorisch Museum
Rotterdam, 32 pp. (ongenummerd)

Visscher, T. & Reumer, J.W.F., 2006 - Weichselian *Phoca
groenlandica* from the North Sea (Mammalia; Pinnipedia)
- p. 135A, in: Abstracts SVP 66th Annual Meeting, Ottawa,
Canada - Journal of Vertebrate Paleontology 26, supplement
to issue 3, 156 pp.

BSR PROJECTEN (opdrachtgevers tussen haakjes)

0170 – *monitoring Amersfoort (beschermde soorten) (gemeente
Amersfoort)*

Er is een totaallijst gemaakt van (potentieel) in Amersfoort
voorkomende soorten die zijn opgenomen op de Flora- en fau-
nawet, de Rode Lijst en/of de Oranje Lijst. Van de twee strengst
beschermde categorieën worden voorstellen gedaan voor het
opzetten van een meetnet.

bSR-rapport 64. Beschermde en bedreigde flora en fauna;
gemeente Amersfoort (Brekemans, Andeweg & Epe)

0203 – *muurplanten Kop van Zuid (IGWR)*

In verband met ruimtelijke ontwikkelingen is onderzoek gedaan
naar het voorkomen van beschermde muurflora op de kop van
de Spoorweghaven en de Wilhelminapier en omgeving.

bSR-notitie 0203. Kop Spoorweghaven (Andeweg)

bSR-notitie 0203 – aanvulling. Muurvegetatie
Wilhelminapier en omgeving (Andeweg)

0204 – *meetnet Amersfoort (gemeente Amersfoort)*

Voor de gemeente Amersfoort zijn twee meetnetten ontwikkeld,
uitgezet en geïnventariseerd. Bij het meetnet grazige vegetaties
worden vegetatie en dagvlinders geïnventariseerd, bij het meet-
net oevers libellen en amfibieën. Het vegetatie-onderzoek is
uitgevoerd door Grootjans & De Rooij; een deel van de meetlo-
caties is uitgezet door B. Starink.

bSR-rapport 66. Natuurmeetnet Amersfoort; monitoring
grazige vegetaties & oevers 2006 (Grutters, Bakker &
Andeweg)

0205 – *Lusthofstraat Noord (Aveco de Bondt)*

Op een kleine locatie in Kralingen-Crooswijk is onderzoek
gedaan naar het voorkomen van vlermuizen en andere

beschermde soorten. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland.

bSR-notitie 0205. Onderzoek Flora- en faunawet Lusthofstraat-Noord (Epe)

0207 – nota LNR Maasvlakte 2 (H+N+S)

Er is ecologische inbreng geweest voor de nota van H+N+S voor de landschapsvisie die ontwikkeld moest worden voor Maasvlakte 2.

Studierapport H+N+S Landschapsarchitecten. Maasvlakte 2. Recreatie en natuur in het havenlandschap

0208 – sloop Dorp Zoetermeer (Ceres Projecten)

Als vervolg op een Flora- en faunawetonderzoek dat in 2005 is uitgevoerd, is de sloop van een aantal panden begeleid door een check op broedende vogels en een samenvatting van waar rekening mee gehouden moet worden in relatie tot de Flora- en faunawet.

bSR-notitie 0208. controle broedende vogels (Bakker)
bSR-notitie 0208. sloop Oude Dorp – fase 1 (Brekelmans)

0209 – meetnet Leiden (gemeente Leiden)

In 2006 vond de tweede ronde plaats van de monitoring in Leiden. De resultaten van de inventarisaties zijn in een tabellenrapport gepresenteerd; de analyses staan voor 2007 op stapel. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-rapport 74. Resultaten inventarisaties
Stadsnatuurmeetnet Leiden 2006 (Grutters) – met cdrom

0210 – vleermuizen Valkeniersweide (IGWR)

In verband met ontwikkelingen in de Valkeniersweide vond vleermuisonderzoek plaats. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-notitie 0210. Flora- en faunawetonderzoek Valkeniersweide (Epe)

0211 – voormalig Weeshuis Leiden (gemeente Leiden)

Vanwege een uitgebreide renovatie aan een oud weeshuis in het centrum van Leiden in onderzoek gedaan naar het voorkomen beschermde soorten, met name flora, gebouwbewonende vogels en vleermuizen. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-notitie 0211. Voormalig Weeshuis Leiden (Bakker, Backerra & Andeweg)

0212 – leidingstrook Geuzenbos (HbR)

Onderzocht werd in hoeverre een deel van de leidingstrook naast het Geuzenbos kwalificerend is voor het Habitatrictlijngebied Voornes Duin waar het formeel ten dele onderdeel van is.

bSR-notitie 0212. Kwalificerende soorten en habitat typen Voornes Duin op de leidingstrook van het Geuzenbos (Brekelmans)

0213 – meetnet Zuiderpark (OBR)

In het aan grote veranderingen onderhevig zijnde Zuiderpark zijn meetlocaties uitgezet ten behoeve van een langjarige monitoring van de natuurwaarden. Er is in 2006 onderzoek gedaan naar dagvlinders, de Eikenpage, broedvogels, grondgebonden zoogdieren en vleermuizen. In 2007 worden ook vegetatie, libellen en amfibieën aan het meetnet toegevoegd. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

Het onderzoek naar de grondgebonden zoogdieren is uitgevoerd door Ecologisch Adviesbureau Mulder.

bSR-rapport 73. Natuurmeetnet Zuiderpark 2006; opzet, resultaten & analyse (Bakker, Grutters, Backerra & Epe) – met cdrom

0214 – Ffw-onderzoek AFP Schiphol (Aveco de Bondt)

Vanwege ontwikkelingen op het Anthony Fokker Park op Schiphol is onderzoek gedaan naar beschermde soorten, met speciale aandacht voor vleermuizen.

bSR-rapport 0214. Flora en fauna Anthony Fokker Park 2006 (Brekelmans)

0215 – beheer data HbR 2006 (HbR)

Net als de afgelopen twee jaar heeft bSR opdracht om alle inventarisatiedata die binnen het havengebied Rotterdam verzameld worden te digitaliseren en te beheren.

(geen publicatie)

0216 – begeleiding kap A2 's-Hertogenbosch (InfrA2)

Voor de kap van een aantal bomen nabij de A2 is door het ministerie van LNV een ontheffing verleend waarin als voorwaarde gesteld werd dat het enkel onder begeleiding van een ecooloog mocht gebeuren; bSR heeft dit gedaan.

bSR-notitie 0216. begeleiding kap A2 's-Hertogenbosch (Brekelmans)

0217 – Ffw Oude Bovendijk (IGWR)

Bij een aantal te slopen panden aan de Oude Bovendijk is onderzoek gedaan naar vogels met een vaste verblijfplaats en vleermuizen.

bSR-notitie 0217. Beschermde soorten Oude Bovendijk (Bakker & Brekelmans)

0218 – vleermuizen doorloop Herenoord (werf IJsselmonde)

Vanwege de watermerkiekte moet een aantal wilgen waar potentieel watervleermuizen in zitten worden gekapt. Uit onderzoek blijkt dat de vleermuizen er geen verblijfplaats hebben. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-notitie 0218. Vleermuizen doorloop Herenoord (Epe)

0219 – Buytenwegh, Zoetermeer (gemeente Zoetermeer)

In deze wijk van Zoetermeer wordt een tweeledig onderzoek gedaan. Een uitgebreid onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen en gebouwbewonende vogels enerzijds en een meer algemeen onderzoek naar (potentieel) ecologisch waardevolle locaties. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-rapport 69. Beschermde soorten in Buytenwegh; Flora- en faunawetonderzoek op zes ontwikkellocaties (Bakker)
bSR-rapport 68. Natuur in Buytenwegh; onderzoek naar potentieel ecologisch interessante locaties (Bakker & Andeweg)

0220 – stadsduiven Centrum (Landelijke Werkgroep Duivenoverlast)

Middels een eenmalige simultaantelling is een globaal beeld van het aantal stadsduiven in de deelgemeente Centrum van Rotterdam bepaald.

bSR-notitie 0220. Telling stadsduiven Rotterdam-Centrum (Bakker)

0221 – *Rembrandtlaan, Krimpen aan den IJssel*
(*Woningstichting Woonwaard*)

In het kader van de verwijdering van beplanting en de sloop van enkele woningen is tweemaal advies uitgebracht hoe dit moest gebeuren om te voldoen aan de voorwaarden zoals gesteld in de door het ministerie van LNV afgegeven ontheffing.

bSR-notitie 0221. Aanwezigheid beschermde soorten (Bakker) bSR-notitie 0221. Vissen en vleermuizen Rembrandtlaan (Brekelmans)

0224 – natuurwaardenonderzoek Delft (gemeente Delft)

In een vijftal bestemmingsplangebieden is onderzoek gedaan naar vissen, amfibieën, gierzwaluwen en vleermuizen. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-rapport 76. Fauna Delft 2006; verkennende inventarisaties in verband met wijziging bestemmingsplannen (Brekelmans & Bakker)

0225 – *onderzoek Polanenstraat (Emma-architecten)*

Vanwege de sloop van een pand in Kralingen-Crooswijk is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-notitie 0225. Onderzoek Flora- en faunawet Polanenstraat 7-13 (Bakker & Epe)

bSR-notitie 0225. Najaarsonderzoek vleermuizen Polanenstraat 7-13 (Bakker)

0226 – *inventarisaties provincie Utrecht (provincie Utrecht)*

Voor de provincie Utrecht is een groot oppervlak voornamelijk agrarisch gebied onderzocht op een aantal soortgroepen.
(geen publicatie)

0227 – *CPZ Zoetermeer (gemeente Zoetermeer)*

In verband met mogelijke veranderingen in de Centrale Parkzone die in de nieuwe wijk Oosterheem in Zoetermeer gepland is, is op een rij gezet welk vigerend beleid er is waar rekening mee moet worden gehouden.

bSR-rapport 65. Centrale Parkzone Zoetermeer; beleid en inrichting (Epe & Brekelmans)

0229 – *studiedag haven Antwerpen (HbR)*

bSR is meegeweest met de delegatie van het HbR naar een studiedag over beschermde soorten in havengebieden.

(geen publicatie)

0230 – *Grondopslag Terbregse Park (IGWR)*

Op deze voormalige grondopslaglocatie is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde en Rode-Lijstsoorten planten en dagvlinders.

bSR-notitie 230 Grondopslag Terbregse Park (Andeweg)

0231 – *Monitoring Kralingse Bos 2006 (deelgemeente Kralingen-Crooswijk)*

Voor het vierde jaar is in het kader van de monitor geïnventariseerd in het Kralingse Bos; dit jaar waren dat flora, dagvlinders, libellen, sprinkhanen en amfibieën.

bSR-rapport 79. Monitoring flora en fauna van het Kralingse Bos; resultaten van 2006 (Brekelmans & Andeweg)

0232 – *Churchillaan Leiden (gemeente Leiden)*

In verband met de gewenste kap van struweel in het broedseizoen wordt een de locatie aantal keer bezocht om het al dan niet aanwezig zijn van broedende vogels vast te stellen.

bSR-notitie 0232.

Broedende vogels
Luifelbaan (Bakker)

0233 – *Tjalklaan (IGWR)*

In verband met de herstructurering van de infrastructuur rondom de Tjalklaan wordt onderzoek gedaan naar vissen en vleermuizen. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-notitie 0233

– tussenrapportage.

Vleermuisonderzoek

Tjalklaan (Epe)

bSR-notitie 0233 – eindrapportage. Flora- en faunawetonderzoek Tjalklaan (Brekelmans)

0234 – *Oranjekanaal Pettendijk (IGWR)*

Langs de Pettendijk is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde en Rode-Lijstsoorten planten en dagvlinders. Tevens is onderzoek gedaan naar vleermuizen waarbij tevens de relatie tussen het Staelduinse Bos en de Oranjeplassen is meegenomen. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-rapport 71. Flora en fauna Pettendijk (Brekelmans & Andeweg)

0235 – *Zevenhuizerplas (IGWR)*

De Zevenhuizerplas en delen van de oever en het omliggende groen zijn onderzocht op planten, libellen, vogels en vleermuizen. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ.

bSR-rapport 83. Flora en fauna van de Zevenhuizerplas; een verkenning (Bakker & Andeweg)

0236 – *Flora- en faunawetonderzoek Abtswoude 42 Delft (duoS Architecten)*

Op een perceel aan de zuidrand van Delft is onderzoek gedaan naar het mogelijk voorkomen van beschermde soorten.

bSR-notitie 0236. Flora en fauna perceel Abtswoude 42, Delft (Brekelmans)

0238 – *havenscan 2006 (HbR)*

Net als de afgelopen jaren zijn alle bekende en potentiële locaties met beschermde soorten in het havengebied Rotterdam geïnventariseerd.

bSR-rapport 81. Beschermde soorten in de haven van Rotterdam 2006 (Brekelmans)

0239 – *spoor Bergen op Zoom – Roosendaal (Aveco de Bondt)*

Vanwege het vervangen van het ballastbed is een tracé van vier kilometer geïnventariseerd op het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten.

bSR-notitie 0239. Beschermde flora en fauna spoor Wouw (Brekelmans)

0240 – *Flora- en faunawetonderzoek Segwaardseweg 66, Zoetermeer*

Vanwege sloop en renovatie is onderzoek gedaan naar het voor-

komen van beschermde soorten.

bSR-notitie 0240. Natuurtoets Zegwaardseweg 66, Zoetermeer (Brekelmans & Bakker)

0241 – *Strandbadpaviljoen Kralingse Bos (Adboma bv)*

In verband met de realisatie van een strandbadpaviljoen aan de rand van de Kralingse Plas is een verkennend onderzoek gedaan naar de noodzaak van een uitgebreider onderzoek.

bSR-notitie 0241. Flora- en faunawetonderzoek strandbad paviljoen Kralingse Bos (Bakker & Brekelmans)

0242 – *Mathenesserdijk (PWS)*

Vanwege de sloop van het pand De Fabriek aan de Mathenesserdijk is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde flora, gebouwbewonende vogels en vleermuizen gedaan. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdierverseniging VZZ.

bSR-notitie 0242. Flora- en faunawetonderzoek 'De Fabriek' (Bakker & Andeweg)

0243 – *Heinenoord (Aveco de Bondt)*

Er is een verkennend onderzoek uitgevoerd op een ontwikkellocatie in Heinenoord.

bSR-notitie 0243. Beschermde soorten projectlocatie Heinenoord Bakker)

0244 – *Woutertje Pieterseschool (Onderwijsbureau Midden Holland)*

In verband met de uitbreiding van de Woutertje Pieterseschool in Leiden is onderzoek gedaan naar de mogelijke consequenties voor beschermde soorten.

bSR-notitie 0244. Beschermde soorten Woutertje Pieterseschool (Bakker)

0245 – *Flora- en faunawetonderzoek Strijen-Sas (Aveco de Bondt)*

Een klein aantal te slopen panden is onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten.

bSR-notitie 0245. Beschermde flora en fauna Strijen-Sas (Brekelmans & Bakker)

0246 – *Flora- en faunawetonderzoek Bouwhof Zoetermeer (gemeente Zoetermeer)*

Vanwege uitbreiding van de Bouwhof is onderzoek gedaan naar beschermde soorten.

bSR-notitie 0246. Flora- en faunawetonderzoek Bouwhof (Bakker)

0247 – *rooi Doenkade (provincie Zuid-Holland)*

Er is onderzoek gedaan naar het al dan niet voorkomen van broedende vogels in een in het broedseizoen te rooien strook beplanting langs de Doenkade.

bSR-notitie 0247. Controle broedende vogels Doenkade (Bakker)

0248 – *Rugstreepad xxx (HbR)*

Op een mogelijke ontwikkellocatie is onderzoek gedaan naar het voorkomen van de Rugstreepad.

bSR-notitie 0248. Voorkomen rugstreepad xxx (Brekelmans)

0249 – *uitzetten meetnet haven Rotterdam (HbR)*

Verspreid over het hele havengebied zijn dertig meetlocaties uitgezet voor monitoring van vegetatie, dagvlinders en sprinkhanen.

bSR-rapport 82. Opzet meetnet grazige vegetaties havengebied Rotterdam (Grutters)

0250 – *vleermuizen Noorderbocht (IGWR)*

Vanwege mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen is onderzoek gedaan naar vleermuizen op een locatie met voornamelijk sportvelden.

bSR-notitie 0250. Vleermuisonderzoek Noorderbocht (Bakker)

0252 – *soortbeschermingsplannen haven (HbR)*

Voor muurplanten, orchideeën en de Zandhagedis zijn soortbeschermingsplannen gemaakt.

bSR-rapport 67. Soortbeschermingsplan orchideeën havengebied Rotterdam (Brekelmans & Andeweg)

bSR-rapport 70. Soortbeschermingsplan muurplanten havengebied Rotterdam (Andeweg)

bSR-rapport 72. Soortbeschermingsplan Zandhagedis havengebied Rotterdam (Bakker & Brekelmans)

0253 – *Van Voorthuizenlocatie (gemeente Leiden)*

Er is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten op de Van Voorthuizenlocatie in Leiden.

bSR-notitie 0253. Natuurwaardenonderzoek Van Voorthuizenlocatie Leiden (Grutters & Brekelmans)

0254 – *Flora- en faunawetonderzoek Topsportcentrum Rotterdam (SenR)*

In verband met uitbreiding van het Topsportcentrum Rotterdam is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten.

bSR-notitie 0254. Flora- en faunawetonderzoek Topsportcentrum Rotterdam (Epe)

0256 – *Praktijkschool Leiden (Valtos architecten en adviseurs)*

Op een toekomstige bouwlocatie is onderzoek gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten.

bSR-notitie 0256. Flora en fauna praktijkschool Leiden (Brekelmans)

0257 – *Het Bakken Gouda (Aveco de Bondt)*

Sloop van een aantal panden aan de rand van Gouda maakten het nodig een inschatting te doen naar het voorkomen van vleermuizen en specifiek de Meervleermuis.

bSR-notitie 0257. Beschermde soorten Het Bakken, Gouda (Brekelmans)

0258 – *bomenlanen Zoetermeer (gemeente Zoetermeer)*

Vanwege de kap van een groot aantal bomen langs twee doorgaande wegen in Zoetermeer is onderzoek uitgevoerd om het belang voor vleermuizen vast te stellen. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd door de Zoogdierverseniging VZZ.

bSR-notitie 0258. Najaarsonderzoek vleermuizen Gerard Doustraat en Zwaardslootseweg, Zoetermeer (Bakker)

0259 – *Flora- en faunawetonderzoek De Heij (Kristal Wonen)*

In het najaar vond onderzoek plaats naar beschermde soorten in en bij te slopen panden op Heijplaat; het ging voornamelijk om vleermuizen.

bSR-notitie 0259. Beschermde flora en fauna De Heij (Brekelmans)

0261 – *Flora- en faunawetonderzoek Hardinxveld-Giessendam (Aveco de Bondt)*

In verband met herontwikkeling heeft een najaarsonderzoek naar beschermde soorten plaatsgevonden.

bSR-notitie 0261. Flora- en faunawetonderzoek Weideveld, Hardinxveld-Giessendam (Bakker)

0262 – *Vleermuisverblijf Doorn (Palmstadt BV & Aveco de Bondt)*

De mogelijkheden voor het aanleggen van een winter- of zomer-verblijf voor vleermuizen zijn op een rij gezet inclusief een kostenindicatie.

bSR-rapport 77. Vleermuisverblijf Doorn; overzicht voor mogelijkheden aanleg zomer- en winterverblijfplaats (Brekelmans & Jansen – i.s.m. Zoogdiervereniging VZZ)

0263 – *bomenscan en Ffw Soesterberg (Aveco de Bondt)*

Er werd een najaarsonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten en Soortbeschermingsplan orchideeën havengebied Rotterdam van een groot aantal bomen werd de diameter op borsthoogte gemeten in verband met de eventuele kapvergunning.

bSR-notitie 0263. Beschermde flora en fauna Soesterberg (Brekelmans)

0265 – *vleermuisonderzoek De Burgen (Estrade Projecten)*

Voorafgaand aan de sloop is, zoals verplicht in de ontheffing, onderzoek gedaan naar het voorkomen van baltsende vleermuizen.

bSR-notitie 0265. Vleermuizen De Burgen, Rotterdam (Brekelmans)

0267 – *advies Natuurbeheersingsplan HbR (HbR)*

Het conceptnatuurbeheersingsplan van het HbR is kritisch doorgenomen en van commentaar voorzien.

(geen publicatie)

0268 – *watergangen Leiden (Stichting Bodemsanering NS)*

Van een drietal te baggeren watergangen in Leiden is bepaald welke beschermde soorten er voorkomen en of een ontheffing nodig is.

bSR-notitie 0268-1. Vissenonderzoek Leiden locatie 1 (Brekelmans)

bSR-notitie 0268-2. Vissenonderzoek Leiden locatie 2 (Brekelmans)

bSR-notitie 0268-3. Vissenonderzoek Leiden locatie 3 (Brekelmans)

0275 – *begraafplaats Zoetermeer (gemeente Zoetermeer)*

Laat najaarsonderzoek naar het mogelijk voorkomen van beschermde soorten op begraafplaats Hoflaan in Zoetermeer.

bSR-notitie 0275. Bomenkap begraafplaats Hoflaan (Bakker)

0277 – *onderzoek braak Dwarstocht (gemeente Zoetermeer)*

Verkennd onderzoek naar het mogelijk voorkomen van beschermde soorten op een braakliggend terrein aan de Dwarstocht in Zoetermeer.

bSR-notitie 0277. Beschermde soorten Dwarstocht (Bakker)

0278 – *projectleiderschap Stadsvogels Amersfoort (gemeente Amersfoort)*

bSR voert het projectleiderschap van de stadsvogelproject in Amersfoort, een landelijk project dat de Vogelbescherming Nederland met een aantal gemeenten uitvoert.

(geen publicatie)

0279 – *ondersteuning stadsecoloog Amersfoort (gemeente Amersfoort)*

Onder deze noemer wordt geassisteerd bij de invoer van inventarisatiegegevens in Ecolog. Tevens wordt gewerkt aan een overzicht van het voorkomen van beschermde en bedreigde soorten binnen de gemeente Amersfoort en een daaruit voortvloeiend plan van aanpak voor de komende jaren.

(nog geen publicatie)

0280 – *Macdanielterrein Reeuwijk (Aveco de Bondt)*

Op basis van een veldbezoek is een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten op deze te slopen locatie.

bSR-notitie 0280. Macdaniëlterrein Reeuwijk (Bakker)

0285 – *locaties Rokkeveen (gemeente Zoetermeer)*

Van een elftal potentiële ontwikkellocaties in Rokkeveen, Zoetermeer is ingeschat welk onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet nodig is.

bSR-notitie 0285. Beschermde soorten Rokkeveen (Bakker)

0286 – *ontheffingsaanvraag Soesterberg (Aveco de Bondt)*

Voor de sloop van een schoolgebouw in Soesterberg is een projectomschrijving gemaakt die kan worden gebruikt bij de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet.

bSR-rapport 80. Projectomschrijving sloop school Soesterberg; ten behoeve van aanvraag ontheffing Flora- en faunawet (Brekelmans)

0287 – *ontheffingsaanvraag AFP (Anthony Fokker Park CV)*

Voor de ontwikkelingen op het Anthony Fokker Park te Schiphol is een projectomschrijving gemaakt die kan worden gebruikt bij de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet.

bSR-rapport 78. Projectomschrijving AFP; ten behoeve van aanvraag ontheffing Flora- en faunawet (Brekelmans)

0288 – *samenvatting SBP Rugstreeppad (HbR)*

Vooruitlopend op een nog te maken soortbeschermingsplan voor de Rugstreeppad is alvast een samenvatting gemaakt met de belangrijkste punten waarmee rekening moet worden gehouden.

bSR-notitie 0288. samenvatting SBP Rugstreeppad (Brekelmans)

0291 – *cursus Ecolog (stadsdeel Osdorp)*

Voor het stadsdeel Osdorp is een cursus van twee dagdelen gegeven waarin uitleg gegeven is over Ecolog.

(geen publicatie)

0293 – *Ffw Malden (Aveco de Bondt)*

Op basis van foto's en kaarten is een inschatting gemaakt welke beschermde soorten voor zouden kunnen komen op een toekomstige bouwlocatie in Malden.

bSR-notitie 0293 – Flora- en faunawetscan Rijksweg 174, Malden (Epe)

0294 – *advisering IGWR (IGWR)*

Het IGWR is geassisteerd bij het opstellen van een ontheffingsaanvraag voor het HbR.

(geen publicatie)

FINANCIËN

Balans per 31 december 2006 [x 1 €]				
	31 december 2006		31 december 2005	
ACTIVA				
vaste activa				
materiële vaste activa collectie inventarissen	PM		PM	
apparatuur	9.562		20.196	
	<u>14.052</u>		<u>12.623</u>	
		23.614		32.819
vlottende activa				
voorraden winkel	5.458		6.997	
debiteuren	146.789		51.705	
overige vorderingen en overlopende activa	<u>42.721</u>		<u>91.807</u>	
		194.968		150.509
liquide middelen				
kas	7.521		5.714	
bank	<u>121.837</u>		<u>104.014</u>	
		129.358		109.728
totaal activa		347.940		293.056
PASSIVA				
eigen vermogen				
algemene reserve	110.019		127.612	
bestemmingsreserve	<u>0</u>		<u>15.310</u>	
		110.019		142.922
voorzieningen		0		10.000
kortlopende schulden				
crediteuren	92.869		25.502	
overlopende passiva	<u>145.052</u>		<u>114.632</u>	
		237.921		140.134
totaal passiva		347.940		293.056

Verlies- en winstrekening 2006 [x 1 €]				
	realisatie 2006		realisatie 2005	
BATEN				
omzet				
omzet entreegelden	61.225		40.819	
omzet winkel	27.238		21.862	
verhuur Hobokensalon	35.433		35.198	
omzet koffiehoek	2.197		1.533	
opbrengst activiteiten	25.405		20.239	
rondleidingen	<u>474</u>		<u>731</u>	
		151.972		120.382
subsidies				
subsidie gemeente R'dam	658.000		667.000	
subsidie SoZaWe	115.718		113.160	
overige subsidies	<u>46.500</u>		<u>70.665</u>	
		820.218		850.825
overige inkomsten				
bSR ecologisch advies	339.484		320.601	
sponsoring	58.815		16.000	
schenken	31.437		32.600	
overige opbrengsten	19.905		9.102	
rente baten	<u>1.270</u>		<u>1.216</u>	
		450.911		379.519
totaal inkomsten		1.423.101		1.350.726
inkoopwaarde omzet		47.936		43.944
bruto marge		1.375.165		1.306.782
LASTEN				
lonen en salarissen	652.248		598.678	
sociale lasten	108.187		86.483	
pensioenlasten	72.839		75.132	
overige personeelskosten	94.358		69.695	
huisvestingskosten	137.654		143.659	
kantoorkosten	143.052		107.522	
museale kosten	<u>206.264</u>		<u>165.180</u>	
		1.414.602		1.246.349
resultaat exclusief bijzondere baten & lasten		-39.437		60.433
bijzondere lasten	3.466		491	
bijzondere baten	<u>10.000</u>		<u>34.507</u>	
		6.534		34.016
resultaat		-32.903		94.449